

**ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ**

ΝΑΤΣΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

**ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ
ΔΙΑΛΕΚΤΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΑΣ**

ΝΑΤΣΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Διόρθωση Έκδοσης : Χρύσα Λαφάρα

Κριτική Ανάγνωση : Νίκος Γεωργαντζόγλου

*στην μνήμη του πνευματικού μου πατέρα, αιμνήστου Γεωργίου
Καρατσώλη, ο οποίος μέ εξόπλισε και μέ διαμόρφωσε με όλα τα
πνευματικά εφόδια για να υπηρετήσω με αρχές και κοινή λογική
την ελληνική γλώσσα και παράδοση.*

*ἐγὼ οὐ μόνον νῦν ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ
ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος
φαίνεται. Τοὺς δὲ λόγους οὖς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι
νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδὴ μοι ἤδε ἡ τύχη γέγονεν, ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι
φαίνονται μοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς πρεσβεύω καὶ τιμῶ, οὕσπερ καὶ
πρότερον.*

Πλάτωνος Κρίτων 46b

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Τὸ παρὸν βιβλίον ἔρχεται νὰ συμπληρώσει τὶς δύο θεματογραφίες τῆς παρούσας σειρᾶς ὡς ἓνα ἐγχειρίδιον γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ γραπτοῦ λόγου τῆς ἀττικῆς διαλέκτου.

Γιὰ νὰ μπορέσω νὰ μιλήσω γιὰ τὴν στοχοθεσίαν τοῦ συντακτικοῦ αὐτοῦ ἐγχειριδίου, πρῶτα θὰ ἠθελα νὰ κάνω τὶς ἐξῆς παρατηρήσεις : Ἀκούω διαρκῶς συναδέλφους φιλολόγους νὰ διατείνονται πῶς ἢ οὐσία ἑνὸς ἀρχαίου ἢ νεοελληνικοῦ κειμένου εἶναι τὸ νόημά του καὶ τὸ μήνυμα ποὺ θέλει νὰ περάσει στὸ εὐρὸν κοινόν. Δὲν θὰ διαφωνήσω ὡς πρὸς αὐτό. Τὸ ζητούμενο, ὅμως, εἶναι καὶ στὸ νεοελληνικὸν καὶ πόσο περισσότερο στὸ ἀρχαῖον κείμενον ὅτι γιὰ νὰ ἐμποιηθῆι τὸ νόημα τοῦ κειμένου στὴν συνείδησίν μας πρέπει πρωτίστως νὰ μεταφραστῆι καὶ νὰ ἀποκωδικοποιηθῆι ὀρθῶς.

Ἡ μετάφραση καὶ ἀποκωδικοποίησις τοῦ ἀρχαίου κειμένου ἀπαιτεῖ ὀρθὴν συντακτικὴν ἀνάλυσιν. Ἡ γλωσσικὴ καλλιέργεια θὰ ἐπέλθῃ μέσῳ τῆς συντακτικῆς, γραμματικῆς καὶ λεξιλογικῆς ἀποκωδικοποίησις.

Ὡς πρὸς τὴν συντακτικὴν ἀνάλυσιν θέλω νὰ δώσω δύο κεντρικοὺς πυλῶνες ὡς πυξίδα :

1. Πρέπει νὰ κατανοήσουμε πῶς ὁ γραπτὸς λόγος χωρίζεται σὲ δύο μέρη, στὴν **δομὴ τῆς περιόδου** (ὡς τὸ σημεῖον ἰσχυρῆς στίξεως) καὶ στὴν **δομὴ τῆς πρότασις**. Δηλαδή τὸ πρῶτον πρᾶγμα ποὺ πρέπει νὰ κάνουμε εἶναι νὰ χωρίζουμε τὶς προτάσεις μίας περιόδου, κύριες καὶ δευτερεύουσες, ἂν ὑπάρχουν οἱ δευτερές. Πυρῆνας τῆς περιόδου εἶναι πάντα ἢ κύρια πρότασις, ἐνῶ οἱ δευτερευούσες εἶναι στοιχεῖα ἐξάρτησις ἢ προσδιορισμοῦ στὴν κύρια. Μετὰ εἰσδύουμε στὴν δομὴν ἑκάστης πρότασις βρίσκοντας τὸ ρῆμα καὶ ὁ τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτὸ ἢ ὁ τι τὸ προσδιορίζει, ἀναγνωρίζοντάς το.

Προσοχὴ : Στὴν ἀνεύρεση καὶ ἐντοπισμὸν προτάσεων καὶ ὄρων αὐτὸ ποὺ μᾶς βοηθᾷ πρωτίστως εἶναι οἱ παρατακτικοὶ σύνδεσμοι, καθὼς συνδέουν πάντα ὁμοίους συντακτικὰ ὄρους, ὥστε νὰ μᾶς ὀδηγοῦν στὴν ὀρθὴν σύνταξιν καὶ μετάφρασιν, ἄρα κατανόησιν. Ἐνα δεῦτερον στοιχεῖον ποὺ μᾶς βοηθᾷ εἶναι οἱ μετοχές, διότι εἶναι

όλοφάνερο ποιό είναι τὸ ὑποκείμενό τους, ἐφόσον συμφωνοῦν σὲ γένος-ἀριθμὸ καὶ πτώση.

2. Κανένα συντακτικὸ φαινόμενο δὲν μαθαίνεται θεωρητικά. Μποροῦν νὰ γίνουν εὐληπτα καὶ κατανοητὰ μόνο μέσω τῶν παραδειγμάτων. Ἡ κλασικὴ φιλολογία εἶναι ἕνας ὀργανισμὸς ζωντανός, ὁ ὁποῖος θὰ γίνει κατανοητὸς στὸν μαθητὴ ἢ στὸν φοιτητὴ ἢ σὲ ἐμᾶς τοὺς φιλόλογους, ὅταν παρατηροῦμε τὴν συχνότητα τῶν φαινομένων (γραμματικῶν, συντακτικῶν, λεξιλογικῶν) στὰ ἀρχαία κείμενα.

Αὐτό, λοιπόν, ἀπαιτεῖ πρῶτον τὴν ἐρμηνεία τῆς σημασιολογίας κάθε ὄρου, **δηλαδή** νὰ ἐξηγοῦμε τι σημαίνει π.χ. ἡ δοτικὴ προσωπικὴ ἠθικὴ ἢ χαριστικὴ, ἢ τι σημαίνει ἡ γενικὴ τῆς ἀφειρησίας, διότι ἡ ὀρολογία δημιουργήθηκε γιὰ τὴν ὀρθὴ μετάφραση. Δεύτερον, νὰ παρουσιάζουμε ὡς ἐκπαιδευτικοὶ παραδείγματα ἀρχαίου λόγου γιὰ νὰ ἐμπεδωθεῖ τὸ κάθε συντακτικὸ φαινόμενο ἢ ὄρος ἀπὸ τοὺς μαθητὲς καὶ φοιτητὲς.

Θέλω νὰ προσθέσω τὴν ἐξῆς βιωματικὴ μου ἐμπειρία. Τὸ βιβλίό αὐτὸ γραφόταν ἀπὸ τὸ 2002 σταδιακά, με ἀργὰ βήματα καὶ ἐγκεντρίζοντας διαρκῶς νέες πληροφορίες-συμπεράσματα καὶ παραδείγματα. Μὲ τὰ ἀρχαία κείμενα ἀσχολοῦμαι ἀνελλιπῶς μέχρι τώρα καὶ τὸ μόνο πού ἔχω συνειδητοποιήσει εἶναι ὅτι ποτὲ δὲν μπορεῖ νὰ γίνει ὀρθὴ μετάφραση, ἄρα καὶ κατανόηση, ἂν δὲν προηγηθεῖ ὀρθὴ σύνταξη. Καὶ σύνταξη χωρὶς παραδείγματα δὲν ὑπάρχει. Ἡ γλῶσσα εἶναι πιὸ ἐπιστημονικὴ τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, μόνο πού ἀπαιτεῖ καὶ ψυχογράφημα καὶ γλωσσικὴ καλλιέργεια.

Τέλος, θέλω νὰ κλείσω τὸν πρόλογο αὐτὸν μὲ τις εὐχαριστίες μου πρὸς τὴν συναδέλφο, **Χρύσα Λαφάρα**, γιὰ τὴν διόρθωσή της στὸν παρόντα τόμο, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐλλογιμότατον παλαιόν μου καθηγητὴ φιλολογίας στὸ **Ε.Κ.Π.Α.** κύριο **Νῖκο Γεωργαντζόγλου** γιὰ τὴν κριτικὴ ἀνάγνωση πού ἔκανε στὴν παροῦσα ἔκδοση.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	9

1. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ	14
A. Υποκείμενο ρήματος	14
B. Υποκείμενο Απαρεμφάτου	17
Γ. Υποκείμενο Μετοχής	21

2. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ	28
A. Μονόπτωτα ρήματα	28
1. Με γενική	28
2. Με δοτική	30
3. Με αιτιατική (σύστοιχο αντικείμενο)	32
4. Κατά πρόληψη αντικείμενο	34
B. Δίπτωτα ρήματα	36
1. Αιτιατική + αιτιατική	36
2. Αιτιατική + γενική	37
3. Αιτιατική + δοτική	38
4. Γενική + δοτική	39
5. Διάκριση άμεσου και έμμεσου αντικειμένου	40

3. ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ	41
A. Στο υποκείμενο του ρήματος	42
B. Στο αντικείμενο του ρήματος	43
Γ. Πρόληπτικό κατηγορούμενο	44
Δ. Επιρρηματικό κατηγορούμενο	45
Ε. Συμφωνία κατηγορούμενου με υποκείμενο ή αντικείμενο	47
ΣΤ. Γενική κατηγορηματική	49

4. ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	50
A. Επιθετικός προσδιορισμός	50
B. Κατηγορηματικός προσδιορισμός	51
Γ. Επεξήγηση	53
Δ. Παράθεση	54

5. ΠΛΑΓΙΕΣ ΠΤΩΣΕΙΣ (ΓΕΝΙΚΗ, ΔΟΤΙΚΗ, ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ)	55
ΓΕΝΙΚΗ	55
A. Γενική ως ετερόπτωτος προσδιορισμός	55
B. Γενική ως επιρρηματικός προσδιορισμός	60
ΔΟΤΙΚΗ	62
A. Δοτική ως ετερόπτωτος (αντικειμενική ή αναφοράς)	62
B. Δοτική ως επιρρηματικός προσδιορισμός	65
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	68
A. Αιτιατική ως ετερόπτωτος προσδιορισμός	68
B. Αιτιατική ως επιρρηματικός προσδιορισμός	68

6. ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ	70
A. Δοτική προσωπική κτητική	70
B. Δοτική προσωπική χαριστική ή αντιχαριστική	70
Γ. Δοτική προσωπική ηθική	71
Δ. Δοτική προσωπική ενεργούντος προσώπου ή ποιητικού αιτίου	72
Ε. Δοτική προσωπική κρίνοντος προσώπου	72

7. Β' ΟΡΟΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ	73
A. Τρόπος εκφοράς Β' όρου	73
B. Σπάνιες μορφές εκφοράς Β' όρου	74

8. ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΑΙΤΙΟ	75
--------------------------	-----------

9. ΕΜΠΡΟΘΕΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	76
A. Μονόπτωτες προθέσεις (από, εκ/έξ, πρό, εν, σύν, εις, ανά)	76
B. Δίπτωτες προθέσεις (διά, κατά, μετά, υπέρ)	82
Γ. Τρίπτωτες προθέσεις (περι, αμφί, επί, παρά, πρόσ, υπό)	86
Δ. Γνήσιες προθέσεις (άνευ, χωρίς, ένεκα, άχρι, μέχρι, πλήν, ώς)	94

10. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	96
A. Έναρθρο	96
B. Άναρθρο	99
Γ. Επιρρηματικό απαρέμφατο : αναφοράς και σκοπού	102
Δ. Απόλυτο απαρέμφατο	103
E. Υποκείμενο απαρ. (ταυτοπροσωπία και ετεροπροσωπία)	104

11. ΑΠΡΟΣΩΠΗ ΣΥΝΤΑΞΗ	107
A. Απρόσωπα ρήματα	107
B. Απρόσωπες εκφράσεις	108

12. ΜΕΤΟΧΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥΣ	112
A. Επιθετική-Αναφορική	113
B. Κατηγορηματική	116
1. Κ.Μ. στο υποκείμενο	116
2. Κ.Μ. στο αντικείμενο	120
Γ. Επιρρηματική	124
1. Τροπική	124
2. Αιτιολογική	125
3. Τελική	127
4. Υποθετική	129
5. Εναντιωματική-παραχωρητική	131
6. Χρονική	133
Δ. Υποκείμενο μετοχής (συνημμένη + απόλυτη)	135
1. Συνημμένη μετοχή	135
2. Απόλυτη μετοχή	137

13. ΠΑΡΑΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ	142
--------------------------------	------------

14. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ (ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ)	150
A. Ονοματικές	150
1. Ειδικές	151
2. Πλάγιες	154
3. Ενδοιαστικές	158
B. Επιρρηματικές	160
1. Αιτιολογικές	161
2. Τελικές	166
3. Συμπερασματικές	167
4. Υποθετικές :	170
A. Υποθετικοί λόγοι	171
B. Λανθάνοντες υποθετικοί λόγοι	175
Γ. Πλάγιοι + εξαρτημένοι υποθετικοί λόγοι	178
5. Εναντιωματικές-παραχωρητικές	181
6. Χρονικές	183
Γ. Αναφορικές	188
1. <u>Αναφορικές-ονοματικές :</u>	188
A. Προσδιοριστικές αναφορικές	189
B. Αυτόνομες αναφορικές	191
2. <u>Αναφορικές-επιρρηματικές :</u>	193
A. Αναφορικές - αιτιολογικές	193
B. Αναφορικές - τελικές	193
Γ. Αναφορικές - συμπερασματικές	194
Δ. Αναφορικές - υποθετικές	195
3. Αναφορικές - παραβολικές	196
4. <u>Αναφορική έλξη :</u>	200
A. Γνήσια αναφορική έλξη	200
B. Νόθη αναφορική έλξη	201
5. Μορφή αναφορικής αντωνυμίας	202

15. ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ	205
16. ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -ΤΕΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥΣ	211
A. Προσωπική σύνταξη	211
B. Απρόσωπη σύνταξη	212
17. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΜΟΡΙΟΥ ἄν	214
A. Υποθετικό	214
B. Αοριστολογικό	214
Γ. Δυνητικό :	215
1. Δυνητική Ευκτική	215
2. Δυνητική Οριστική	216
3. Δυνητικό απαρέμφατο ή μετοχή	216
18. ΣΗΜΑΣΙΑ ΕΓΚΛΙΣΕΩΝ	218
A. Οριστική	218
B. Υποτακτική	218
Γ. Ευκτική	220
Δ. Προστακτική	222
19. ΤΥΠΟΛΟΓΙΟ ΑΣΚΗΣΕΩΝ	223
20. ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΟΜΗ ΕΝΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ	239
A. Δομή περιόδου	239
B. Δομή πρότασης	240

1. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ

A. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΡΗΜΑΤΟΣ

-Υποκείμενο ρήματος είναι αυτό περί του οποίου γίνεται λόγος μέσα στην πρόταση.

-Το υποκείμενο διαφοροποιείται σε υποκείμενο προσωπικών ρημάτων και σε υποκείμενο απροσώπων ρημάτων.

I. Υποκείμενο προσωπικών ρημάτων :

-Μπαίνει πάντα σε ονομαστική πτώση

-Είναι κυρίως ουσιαστικό ή αντωνυμία, επίθετο ή επιθετική μτχ. ή αριθμητικό, αλλά και οποιοδήποτε μέρος του λόγου που ουσιαστικοποιείται μέσω του άρθρου.

π.χ. ὁ σοφός ἐστὶν εὐδαίμων

π.χ. οἱ φθονοῦντες μισοῦνται [Λυσίου, 472, 1]

π.χ. οἱ τριάκοντα ἠρέθησαν [Ξενοφώντος, Ἑλληνικά 2,3,11]

π.χ. πάντες οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ(=οἱ νεαροί) καλοὶ φαίνονται [Πλάτωνος, Χαρμίδης 154b]

π.χ. ὁ μὲν ἦλθεν, ὁ δὲ εἶπεν

π.χ. καὶ μηδεὶς οἰέσθω με ἀγνοεῖν [Ἰσοκράτους, Πανηγυρικός 4]

π.χ. καὶ ὑμεῖς οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ μετὰ τούτων τεταγμένοι ἀνίστασθε [Ξενοφώντος, Ἑλληνικά 5,2,24]

π.χ. ὡς (=πῶς) μὲν οὖν Κῦρος στράτευμα συνέλεξε καὶ τοῦτο ἔχων ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν...Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίῳ γέγραπται [Ξενοφώντος, Ἑλληνικά 3,1,2].

1^η Σημείωση : Αττική σύνταξη

Η αττική σύνταξη είναι το φαινόμενο όπου το υποκείμενο είναι ουδετέρου γένους πληθυντικού αριθμού, ενώ το ρήμα γ' ενικού προσώπου.

π.χ. τὰ παιδιά παίζει

π.χ. τοιαῦτα τὸ μέγεθος καὶ τοσαῦτα τὸ πλῆθος εἶργασται (=έχουν διαπραχθεί) αὐτοῖς [Λυσίου, κατὰ Ἐρατοσθένους 12]

π.χ. τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον [Ἀπολλόδωρ., 187].

2^η Σημείωση : Πινδαρικό ή Βοιωτικό σχήμα

Σε αυτό το σχήμα το υποκείμενο είναι γ' πληθυντικού αριθμού αρσενικού ή θηλυκού, ενώ το ρήμα (έστιν ή γίγνεται) γ' ενικού προσώπου.

π.χ. ἔστιν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἄρχοντές τε καὶ δῆμος [Πλάτωνος, Πολιτεία 463a]

π.χ. ἔστι ἀρχικώτατα τῶν γενῶν Σκύθαι καὶ Θραῖκες καὶ Πέρσαι [Ἰσοκράτους, Πανηγυρικός 67].

3^η Σημείωση : Σύστοιχο υποκείμενο

Όπως υπάρχει σύστοιχο αντικείμενο, ομοίως υπάρχει και σύστοιχο υποκείμενο. Δηλαδή το υποκείμενο που προκύπτει από την ίδια ρίζα ή σημασία, ή παραλείπεται και την θέση του παίρνει μία αντωνυμία σε ουδέτερο γένος. Η παράλειψη του σύστοιχου υποκειμένου και η αναπλήρωσή του από μία αντωνυμία σε ουδέτερο γένος είναι πιο σύνηθες.

π.χ. ὁ οἰκεῖος ἡμῖν πόλεμος οὕτως ἐπολεμήθη [Πλάτωνος, Μενέξενος 243e]

π.χ. ὀλίγοις τισὶ ταῦτα δοκεῖ καὶ δόξει [Πλάτωνος, Κρίτων 49d]

π.χ. μηνύεται καὶ ὡς τὰ μυστήρια ποιεῖται [Θουκυδίδου, Ζ 28]

π.χ. καὶ τὰ περὶ Μυτιλήνην οὕτως ἐπολεμεῖτο [Θουκυδίδου, Γ 1].

.....
.....
.....

2. ANTIKEIMENO

Μορφές Αντικειμένου :	ουσιαστικό επίθετο αντωνυμία επιθετική μετοχή απαρέμφατο (έναρθρο ή άναρθρο) δευτερεύουσα ονοματική πρόταση
------------------------------	--

A. ΜΟΝΟΠΤΩΤΑ ΡΗΜΑΤΑ

1. ΜΕ ΓΕΝΙΚΗ

Ρήματα που σημαίνουν :

--**μνήμη-λήθη** : μιμνήσκομαι, ἀναμνήσκομαι,
ἐπιλανθάνομαι=ξεχνώ, κ.λπ.

--**φροντίδα-επιμέλεια** : ἐπιμελοῦμαι, ἀμελῶ, κήδομαι=φροντίζω,
μέλει μοί τινος, κ.λπ.

--**φειδώ** : φείδομαι, ἀφειδῶ.

--**επιθυμία, απόλαυση, μετοχή** : ἐπιθυμῶ, ὀρέγομαι, ἐφίεμαι,
γλίχομαι, ἀπολαύω, ὀνίναμαι, μετέχω, κοινωνῶ, μέτεστί μοί
τινος, κ.λπ.

--**πλησμονή, στέρηση, ανάγκη** : πίμπλαμαι, ἐπίμπλαμαι,
ἀπορῶ, χορίζω, δέω, δέομαι, σπανίζω, ἐρημοῦμαι, κ.λπ.

--**τα των αισθήσεων** : αἰσθάνομαι, ἀκούω, ἄπτομαι,
λαμβάνομαι=πιάνομαι, ἀντιλαμβάνομαι, ἐπιλαμβάνομαι,
ἔχομαι=πιάνομαι, θιγγάνω, ὄζω, κ.λπ. [**τα ρήματα ὀρασης +
αιτιατική, π.χ. ὀρῶ τι**].

--χωρισμό, απομάκρυνση, αποχή, απαλλαγή : χωρίζομαι, ἀποχωρίζομαι, ἀφίσταμαι= απομακρύνομαι, ἀπέχομαι, ἀπαλλάσσομαι, κ.λπ. [τα ρήματα αυτά αντί γενικής μπορεί να συντάσσονται με εμπρόθετο : ἀπό + γενική].

--επιτυχία-αποτυχία : ἐπιτυχᾶνω, ἀμαρτᾶνω, κ.λπ.

--αρχή : ἄρχω, ἡγοῦμαι, ἡγεμονεύω, κρατῶ, κ.λπ.

--ἐναρξη-λήξη : ἄρχω-ἄρχομαι, παύω-παύομαι, κ.λπ.

--καταγωγή : εἶμι, γίγνομαι, γεννῶμαι, κ.λπ.

--σύγκριση, διαφορά, υπεροχή : λείπομαι, διαφέρω, ἡττῶμαι, ὑπερέχω, πλέον ἔχω, μείον ἔχω, νικῶμαι= υποχωρῶ, περιέιμι= υπερέχω, κλπ. [με τα ρήματα αυτά συνάπτεται μία δοτική αναφοράς].

--σύνθετα ρήματα με τις προθέσεις ἀπό, ἐκ, πρό, κατά, ὑπέρ : ἀφίσταμαι, ἀποψηφίζομαι=αθῶνῶ, ἐξίσταμαι, καταφρονῶ, καταψηφίζομαι= καταδικάζω, κ.λπ.

π.χ. μνήσθητί μου, Κύριε

π.χ. Ἄνθρωπος φιλότιμος ἀπέχει τῶν αἰσχυρῶν κερδῶν [Ξενοφῶντος, Οἰκονομικός 14, 10]

π.χ. ἄξιον ἔστι ἡμᾶς μεμνησθαι Ἡρακλέους [Λυσίου, Ολυμπιακός 1]

π.χ. ἠδυνήθησαν ἀπαλλαγῆναι τοῦ κινδύνου

π.χ. μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες τοῦ πολέμου ἐπαύσαντο

π.χ. οὗτοι ἀμελοῦντες τῶν οἰκείων τῶν ἀλλοτρίων ἐπιμελοῦνται [Λυσίου, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία 1]

π.χ. κρατεῖς τοῖ τῶν φίλων νικῶμενος (= επικρατεῖς, ὅταν υποχωρεῖς στις αξιώσεις των φίλων σου) [Σοφοκλέους, Αἴας 1352]

π.χ. Λέσβος πλὴν Μηθύμνης ἀπέστη ἀπ' Ἀθηναίων (ἀντί Ἀθηναίων) [Θουκυδίδου, Γ 2]

π.χ. τὰ πλοῖα εἶργε τοῦ εἰσπλου [Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 2,2,9]

π.χ. ἡ ἐπιστήμη τῆς ἀληθείας ἀντέχεται [Πλάτων]

π.χ. τούτου εἰς δύναμιν οὐχ ἠττησόμεθα εὖ ποιοῦντες [Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 2,3,23]

π.χ. οὐ δὲ μὴ ἄψησθε αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνητε (= να μη
τολμήσετε να τόν αγγίξετε αυτόν τον καρπό, για να μη
πεθάνετε) [Γένεσις, 3,3].

.....
.....

ΚΑΤΑ ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ : Είναι το φαινόμενο, το οποίο συμβαίνει κυρίως σε **πλάγιες ερωτήσεις** και σπανιότερα σε **ειδικές και ενδοιαστικές προτάσεις**. Το **υποκείμενο** της δευτερεύουσας πρότασης τίθεται στα πλαίσια της κύριας ως **αντικείμενό** της για λόγους έμφασης. Αυτό το αντικείμενο το ονομάζουμε **αντικείμενο κατά πρόληψη**, ενώ η **δευτερεύουσα είναι το γνήσιο αντικείμενο του ρήματος**.

π.χ. ἐκ τούτων ἂν τις ἴδοι **τούς πολλούς** τῶν Μακεδόνων πῶς διάκεινται πρὸς τὸν Φίλιππον (<< ἐκ τούτων ἂν τις ἴδοι πῶς οἱ **πολλοὶ** τῶν Μακεδόνων διάκεινται πρὸς τὸν Φίλιππον) (= εξετάζοντας κανείς αυτά τα γεγονότα θα μπορούσε να διαπιστώσει τί στάση κρατούν οι περισσότεροι από τους Μακεδόνες προς τον Φίλιππο) [*Δημοσθένους, πρὸς τὴν ἐπιστολὴν 10*]

π.χ. Ἦκουσι δὲ πάντες οἱ τὰ τῆς πόλεως πράττοντες οὐχ ἡμῶν ἀκροασόμενοι, ἀλλ' **ὕμας** εἰσόμενοι ἦντινα γνώμην περὶ τῶν ἀδικούντων ἔξετε. (<< Ἦκουσι δὲ πάντες οἱ τὰ τῆς πόλεως πράττοντες οὐχ ἡμῶν ἀκροασόμενοι, ἀλλ' εἰσόμενοι ἦντινα γνώμην περὶ τῶν ἀδικούντων **ὕμεις** ἔξετε) (= ἔχουν ἔρθει ὅλα τα δημόσια πρόσωπα ὄχι για να ἀκούσουν ἐμένα που ἀγορεύω, ἀλλὰ για μάθουν ποιὰ θα εἶναι ἡ κρίση/ἀπόφασή σας για αὐτοὺς που ἀδίκησαν) [*Λυσίου, κατὰ Ἐπικράτους 7*]

π.χ. ἢ τὸ ἐπίτριπτον κίναδος ἐξήρου μ' ὄπου; (<< ἢ ἐξήρου μ' ὄπου **τὸ ἐπίτριπτον κίναδος** ἐστὶ;) (= ἀλήθεια μέ ρώτησες πού εἶναι αὐτὴ ἡ πονηρὴ ἀλεπούς;) [*Σοφοκλέους, Αἴας 103*]

π.χ. ὄρας, Ὀδυσσεῦ, **τὴν** θεῶν **ἰσχὺν** ὄση; (<< ὄρας, Ὀδυσσεῦ, ὄση **ἢ ἰσχὺς** τῶν θεῶν ἐστὶ;) (= βλέπεις Ὀδυσσεῦ πόση εἶναι ἡ δύναμη τῶν θεῶν;) [*Σοφοκλέους, Αἴας 118*]

π.χ. οἴσθα **Εὐθύδημον** ὀπόσους ὀδόντας ἔχει; (<< οἴσθα ὀπόσους ὀδόντας ἔχει **Εὐθύδημος**;) (=ξέρεις πόσα δόντια ἔχει ὁ Εὐθύδημος;) [*Πλάτωνος, Εὐθύδημος 294b*]

π.χ. οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοὶ, τοῦτ' ἐστὶν ἐν τῇ σαρκί μου, **ἀγαθὸν** (<< οἶδα **ἀγαθὸν** γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοὶ, τοῦτ' ἐστὶν ἐν τῇ σαρκί μου) (= γιατί ξέρω ὅτι τὸ ἀγαθὸ αὐτὸ δεν κατοικεῖ σε ἐμένα, ἀλλὰ βρίσκεται στὴν σάρκα μου) [*Παύλου, πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολὴν 7,23*]

π.χ. ἀλλ' ἀντακούσει **τοῦτον** ὡς τεθάψεται (<< ἀλλ' ἀντακούσει ὡς **οὗτος** τεθάψεται) (= ἀλλά θα ακούσεις ὡς ἀπάντηση ὅτι αὐτός θα ταφεί) [Σοφοκλέους, Αἴας 1140]

π.χ. ἦν (= **ταύτην**) γὰρ ὁ βέλτιστα πράττειν νομίζων καὶ ἀρίστην ἔχειν οἰόμενος οὐκ οἶδεν εἰ μενεῖ τοιαύτη μέχρι τῆς ἐσπέρας (<< ὁ βέλτιστα πράττειν νομίζων καὶ ἀρίστην ἔχειν οἰόμενος οὐκ οἶδεν εἰ **αὕτη** μενεῖ τοιαύτη μέχρι τῆς ἐσπέρας) (= γιατί αὐτός που ευτυχεῖ καὶ πιστεύει ὅτι ἔχει ἀριστη ζωὴ δεν ξέρει ἀν αὐτή/η τύχη θα μείνει τέτοια μέχρι το τέλος τῆς ἡμέρας) [Δημοσθένους, περὶ τοῦ στεφάνου 252]

π.χ. εἰπέ μοι **τὸν υἱὸν** εἰ μεμάθηκε τὸν λόγον ἐκεῖνον (<< εἰπέ μοι εἰ **ὁ υἱὸς** μεμάθηκε τὸν λόγον ἐκεῖνον) [Αριστοφάνους, Νεφέλαι 1147].

.....
.....

5. ΑΜΕΣΟ ΚΑΙ ΕΜΜΕΣΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΜΕΣΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ	ΕΜΜΕΣΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ
αιτιατική προσώπου	αιτιατική πράγματος
αιτιατική	δοτική
αιτιατική	γενική
γενική	δοτική

Σημείωση : Αν το ένα από τα δύο αντικείμενα είναι απαρέμφατο ή ονοματική πρόταση, τότε καταλαμβάνει θέση αιτιατικής (πράγματος, στην περίπτωση που το άλλο αντικείμενο είναι αιτιατική προσώπου).

.....
.....
.....

Γ. ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ

Είναι άναρθρο επίθετο ή ουσιαστικό στο υποκείμενο ή αντικείμενο του ρήματος. Τό δέχονται ρήματα που δηλώνουν εσωτερική μεταβολή, αύξηση, εξέλιξη του υποκειμένου ή αντικειμένου. Αποδίδει στο υποκείμενο ή αντικείμενο **μία ιδιότητα που θα τήν αποκτήσει μόλις πραγματοποιηθεί η ενέργεια του ρήματος**. Μεταφράζεται με το «ώστε».

Δέχονται τα ρήματα : αύξομαι, αύξω, τρέφομαι, ρέω, ἐκδιδάσκω, ἐκδιδάσκομαι, προχωρῶ, αἶρω=υψώνω-αυξάνω, αἶρομαι=υψώνομαι-αυξάνομαι, κ.λπ.

π.χ. διὰ τούτων ὁ Φίλιππος ἤρθη μέγας (= ὥστε να γίνει μέγας) [Δημοσθένους, Ολυνθιακός Β 8]

π.χ. τινὰ αἰεὶ ὁ δῆμος εἴωθεν αὖξιν καὶ τρέφειν μέγαν (= ο λαός πάντα συνήθιζε να μεγαλώνει και να ανατρέφει κάποιον ὥστε να γίνει σπουδαίος) [Πλάτωνος, Πολιτεία 565c]

π.χ. ὁ ποταμὸς ἠϋξήθη μέγας

π.χ. ὁ δεσπότης μου μετέωρος αἶρεται (= υψώνεται ὥστε να γίνει πολύ ψηλός) [Ἀριστοφάνους, Εἰρήνη 80]

π.χ. ἡ στάσις προχώρησε οὕτως ὠμῆ (= ἐξελίχθηκε ὥστε να γίνει με τόσο σκληρότητα) [Θουκυδίδου, Γ 83]

π.χ. περίφαντος ἀνὴρ θανεῖται (= ο ἄνδρας θα πεθάνει και ἔτσι θα γίνει διάσημος) [Σοφοκλέους, Αἴας 228-229]

π.χ. ...μὴ ἀξιώσης βᾶξιν ἀλγεινὴν λαβεῖν τῶν σῶν ὑπ' ἐχθρῶν, χειρίαν ἀφείς τινι (= να μη με αξιώσεις να ακούσω λόγια από τους εχθρούς σου που θα με πονέσουν, αφήνοντάς με ὥστε να γίνω υποχέριο κάποιου άλλου) [Σοφοκλέους, Αἴας 494-495]

π.χ. πρὸς ἡμᾶς πολεμήσας δοριάλωτον τὴν πόλιν εἶλες (= πολεμώντας εμάς κατέλαβες τη πόλη ὥστε να γίνει κτήμα σου) [Αἰσχίνου περὶ παραπρεσβείας 32]

π.χ. εἰρήνην ἔτη τριάκοντα ἠγάγομεν, ἢ τὸν δῆμον ὑψηλὸν ἦρεν (= διετελέσαμε σε ειρηνική κατάσταση για 30 ἔτη, η οποία βοήθησε την δημοκρατία ὥστε να ανορθωθεί) [Αἰσχίνου]

π.χ. οὐ γὰρ ξυνεισθήκεσαν πρὸς τὰς μεγίστας πόλεις ὑπήκοοι (= οὔτε εἶχαν συνταχθεῖ με τις πιο ισχυρές πόλεις ὥστε να τους υπακούουν) [Θουκυδίδου, Α 15].

.....
.....

Ε. ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΟ ΥΠΟΚ. Η ΑΝΤΙΚΕΙΜ.

--Αν το κατηγορούμενο είναι **επίθετο**, τότε συμφωνεί με το υποκείμενο σε **γένος, πτώση και αριθμό**.

--Αν το κατηγορούμενο είναι **ουσιαστικό**, τότε συμφωνεί υποχρεωτικά μόνο στη **πτώση**. Στο γένος και στον αριθμό είναι τυχαίο.

π.χ. ὁ Σωκράτης ἐστὶ σοφός

π.χ. Σωκράτης τίς ἐστὶ μιαιώτατος [Πλάτωνος, ἀπολογία Σωκράτους 23d]

π.χ. ἡ πόλις φρούριον κατέστη [Θουκυδίδου Ζ 28]

π.χ. τάχα ταῦτά σοι δοκεῖ μῦθος λέγεσθαι [Πλάτωνος, Γοργίας 527a]

π.χ. Οὐ γὰρ ὁ θάνατος δεινόν, ἀλλ' ἡ περὶ τὴν τελευτὴν ὕβρις φοβερά. [Αἰσχίνου περὶ τῆς παραπρεσβείας 181]

π.χ. γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση (= χῶμα εἶσαι καὶ στο χῶμα θα ἐπιστρέψῃς) [Γένησις, 3,19]

π.χ. ἡ διάνοια τὸ ταχυπετέες ὄρνεον καὶ ἀναιδέστατον [Ἰσαὰκ Σύρου, τὰ εὐρεθέντα ἀσκητικὰ Λόγος ΛΑ'].

--Αν το υποκείμενο φανερώνει ένα σύνολο ομοειδών πραγμάτων, μία έννοια σε όλο το είδος της, τότε το κατηγορούμενο μπαίνει σε ουδέτερο γένος ενικού αριθμού· μπορεί επίσης να έχουμε, σ' αυτές τις περιπτώσεις, ως κατηγορούμενο το ουδέτερο γένος των αντωνυμιών, δηλαδή **τοῦτο, τι, τὶ, ὅ,τι, οὐδέν, μηδέν**, κ.λπ.

π.χ. αἰ μεταβολαὶ ἐστὶ λυπηρόν [Εὐριπίδου, Ἡρακλῆς μαινόμενος 1292]

π.χ. αἰ ἀνάγκαι λυπηρόν (ἐστὶν) [Ἀριστοτέλους, 1370a]

π.χ. Τοῦτο δ' ἐστὶ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις [Ἀριστοτέλους, Ἠθικὰ Νικομάχεια 5,5,19]

πχ. τοῦτο ἐστὶ ἀδικία

πχ. τί ἐστὶ νόμος; [Ξενοφῶντος, ἀπομνημονεύματα 1,2,41]

πχ. ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν εἴδωλα [Σοφοκλέους, Αἴας 125]

πχ. κάρτα φιλοίκτιστον γυνή ἐστὶ (=ἡ γυναῖκα εἶναι οὐ που εὐκόλα νοιώθει λύπη/οἶκτο) [Σοφοκλέους, Αἴας 580].

Εν ολίγοις, το κατηγορούμενο υποχρεωτικά θα συμφωνεί στη πτώση. Στο γένος και στον αριθμό δεν είναι απαραίτητο.

Σημείωση : Κατηγορούμενο στο υποκείμενο απαρεμφάτου

Το κατηγορούμενο του υποκειμένου (και του αντικειμένου) πρέπει να συμφωνεί σε πτώση με το υποκείμενο (ή το αντικείμενο). Ομοίως συμβαίνει με το κατηγορούμενο του υποκειμένου σε απαρέμφατο, δηλαδή και αυτό μπαίνει στην ίδια πτώση του υποκειμένου (δηλαδή αιτιατική στην ετεροπροσωπία, ονομαστική στην ταυτοπροσωπία).

Αν όμως το απαρέμφατο (συνήθως το είναι, γίνεσθαι) εξαρτάται από μετοχή σε πλάγια πτώση, τότε το κατηγορούμενο έλκεται από την πτώση της μετοχής. Ομοίως μπορεί το κατηγορούμενο να έλκεται από την δοτική προσωπική, στην απρόσωπη σύνταξη.

πχ. ὅσοις ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρξεν ἡ βασιλέων υἱέσιν εἶναι (έλεξη από δοτική προσωπική ὅσοις) [Πλάτωνος Γοργίας 492b]

πχ. ἡμεῖς βουλόμεθα αὐτοπολίται εἶναι (συμφωνία με υποκ.)

πχ. ἦλθον ἐπὶ τινὰ τῶν δοκούντων εἶναι σοφῶν (έλεξη από τη μετχ. τῶν δοκούντων) [Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 5,2,14]

πχ. ῥάδιόν ἐστὶ τοῖς βουλομένοις εἶναι χρηστοῖς μιμεῖσθαι τοὺς προγόνους (έλεξη από τη μετχ. τοῖς βουλομένοις) [Ισοκράτους, Εὐαγόρας 75]

πχ. εἰ τις ἀπαλλαγείς τούτων τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι εὐρήσει τοὺς ἀληθῶς δικαστὰς (έλεξη από τη μετχ. τῶν φασκόντων) [Πλάτωνος, ἀπολογία Σωκράτους 41a]

πχ. δικαιοσύνη παρέσται και σωφροσύνη τῷ μακαρίῳ μέλλοντι ἔσεσθαι (έλεξη από τη μετχ. τῷ μέλλοντι) [Πλάτωνος, Γοργίας 507e]

π.χ. οὐδὲν ἐμποδῶν ἐστὶν αὐτοῖς **κυρίοις** τῶν ἀγαθῶν εἶναι (ἐλξη ἀπὸ δοτική προσωπική αὐτοῖς) [*Δημοσθένους, ὑπὲρ Ῥοδίων ἐλευθερίας 30*]

π.χ. νῦν σοι ἔξεστι **ἀνδρὶ ἀγαθῷ** γενέσθαι (ἐλξη ἀπὸ δοτική προσωπική σοι)

π.χ. θεμιτόν (ἐστὶν) καὶ ἐμοὶ ἀγαθῷ ἀνδρὶ γενέσθαι (ἐλξη ἀπὸ δοτική προσωπική ἐμοὶ) [*Ξενοφῶντος, Οἰκονομικός 11,6*].

.....
.....
.....
.....

5. ΠΛΑΓΙΕΣ ΠΤΩΣΕΙΣ ΩΣ ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΙ + ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

1. ΓΕΝΙΚΗ ΠΤΩΣΗ

A. ΓΕΝΙΚΗ ΩΣ ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΗ ΚΤΗΤΙΚΗ : Δηλώνει τον κτήτορα, τον κάτοχο κάποιου πράγματος. Δηλώνει κάτι το απτό, το ορατό, το αισθητό· μαζί με ουσιαστικά, ωστόσο, που δηλώνουν προτέρημα ή ελάττωμα, συνάπτεται μία γενική κτητική (πχ. **αρετή, σοφία, κακία, σωφροσύνη, κ.λπ.**).

π.χ. ἡ πόλις ἡμῶν

π.χ. ὁ οἶκος τοῦ Περικλέους

π.χ. ἡ ἀρετὴ τοῦ ἀνδρός

π.χ. ἐν αὐτῶν (=τῶν κατηγορῶν) ἐθαύμασα [Πλάτωνος, ἀπολογία Σωκράτους 17]

π.χ. ταῦτα εἶχον Ἀθηναῖοι τῶν Πελοποννησίων [Θουκ., Α 115].

Σημείωση : Ενίοτε μετά τις κτητικές αντωνυμίες ἡμέτερος-ὑμέτερος-σφέτερος ακολουθεῖ η γενική κτητική αὐτῶν, η οποία μεταφραστικά φαίνεται να πλεονάζει.

π.χ. Ἐνθυμηθῆναι δὲ χρή, ὧ ἄνδρες δικασταί, καὶ τῶν ἐπὶ τριάκοντα γεγενημένων ἵνα τὰ τῶν ἐχθρῶν ἀμαρτήματα ἄμεινον ὑμᾶς ποιήσῃ περὶ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν βουλευσασθαι [Λυσίου, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία 21]

π.χ. Διδάσκετε τοὺς παῖδας τοὺς ὑμετέρους αὐτῶν πειθαρχεῖν [Ἰσοκράτους, Νικοκλής 57].

2. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΤΙΚΗ : Δηλώνει ένα σύνολο που διαιρείται και μέρος του οποίου είναι το προσδιοριζόμενο όνομα.

π.χ. πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν σίτου ἐγεύσαντο [Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 3,1,3]

π.χ. ἕκαστος τῶν κλεπτῶν ἀδικεῖ τὸν ἐντυχόντα [Δημοσθένους, 763].

Σημείωση: Αντί γενικής διαιρετικής μπορεί να έχουμε εμπρόθετο του διαιρεμένου όλου (ἐκ, ἀπό, παρὰ + γενική).

π.χ. ἐκ τούτων εἷς διέφυγε [Θουκυδίδης]

π.χ. τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ἡμῶν παρέχεσθαι σῶμα αὐταρκές [Θουκυδίδου, Β 41].

.....
.....

9. ΓΕΝΙΚΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ : Δηλώνει το υποκείμενο της ενέργειας του προσδιοριζομένου ρηματικού ονόματος. Γι' αυτό και βρίσκεται με ουσιαστικά που έχουν ρηματική σημασία και τα οποία, αν μετατραπούν σε ρήματα ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ (ή ΜΕΣΗΣ, αν δεν υπάρχει ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ), θα έχουν την γενική ως υποκείμενό τους

π.χ. ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων ἦν μεγάλη (νικούν οι Έλληνες)

π.χ. ὁ φόβος τῶν βαρβάρων (φοβούνται οι βάρβαροι)

π.χ. ἡ ἀνάστασις [=αναχώρηση] τοῦ στρατεύματος (αναχωρεῖ το στρατεύμα) [Θουκυδίδου, Ζ 75]

π.χ. πόλεμος τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Πελοποννησίων (πολεμοῦν οι Αθηναῖοι και οι Πελοποννήσιοι) [Θουκυδίδου, Α 1]

π.χ. φίλων γὰρ οι τοιοῦτοι νικῶνται λόγοις (λόγοις φίλων = λέγουσιν οι φίλοι) [Σοφοκλέους, Αἴας 330]

π.χ. Δούρις δ' ὁ Σάμιος τούτοις ἐπιτραγωδεῖ, πολλὴν ὠμότητα τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Περικλέους κατηγορῶν (Αθηναῖοι καὶ Περικλῆς εἰσὶν ὠμοὶ) [Πλουτάρχου, Περικλῆς 28]

π.χ. περὶ τὴν ἐκβολὴν του σίτου ἐγένετο ἡ εἰσβολὴ τῶν ἐχθρῶν (εἰσβάλλουν οι εχθροί)

π.χ. ὁ δὲ ἰδρῶς αὐτοῦ ὥσει θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν (ιδρώνει αὐτός / θρομβώνει το αἷμα) [κατὰ Λουκᾶν, 22,64].

10. ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ : Δηλώνει το αντικείμενο της ενέργειας του προσδιοριζομένου ρηματικού ονόματος. Γι' αυτό και βρίσκεται με ουσιαστικά ή επίθετα που έχουν ρηματική σημασία και τα οποία, αν μετατραπούν σε ρήματα ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ (ή ΜΕΣΗΣ, αν δεν υπάρχει ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ), θα έχουν τη γενική ως αντικείμενό τους.

Ουσιαστικά και, κυρίως, επίθετα που δέχονται γενική αντικειμενική είναι όσα δηλώνουν :

-Μνήμη ή λήθη, επιμέλεια ή αμέλεια (ἐπιμέλεια, ὀλιγωρία, ἐπιμελής, ἀμελής, μνήμη....)

-Φειδώ ή αφείδια (φειδωλός, αφειδής, φειδώ.....)

-Επιθυμία, απόλαυση, μετοχή, πλησμονή (ἀπόλαυσις, ἔφεισις, κοινωνία, κοινωνός, πλήρης, μεστός, πλέως,.....)

-Στέρηση, απαλλαγή, αποχή, απομάκρυνση, χωρισμό, σύνθετα με το στερητικό α (ἄπορος, ἔνδειξ, κενός, ἔρημος, ἄγονος, ἄπαις, ἄμοιρος,..)

-Πείρα ή απειρία (πειρα, ἄπειρος, ἔμπειρος....)

-Γνώση (γνώσις, ἐπιστήμη, ἐπιστήμων.....)

-Αίσθηση (ἀκοή, αἴσθησις, ὄρασις, ὄσφρησις, ἀνήκοος, ἐπήκοος, ἀθέατος, θέα.....)

-Εξουσία ή ικανότητα και όσα λήγουν σε -ικός (κύριος, ἄρχων, δεσπότης, βασιλεύς, στρατηγός, ἱκανός, ἐξεταστικός, ποιητικός.....).

π.χ. ὁ πόθος τῆς πατρίδος (ποθούν την πατρίδα) [Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 3, 1, 1]

π.χ. ἡ ἐπιμέλεια τῶν ἐφήβων ἔστι μεγάλη (φροντίζω τους εφήβους)

π.χ. ἀγάπα τήν ἀπόλαυσιν τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν (απολάμβανε τα αγαθά) [Ισοκράτους, πρὸς Δημόνικον 27]

π.χ. ἴσθι φειδωλός χρημάτων (φείδομαι τινος)

π.χ. ἡ πόλις ἦν πλήρης θορύβου (γέμισε ἀπό θόρυβο// πληρῶ τί τινος) [Δημοσθένους, περὶ τοῦ στεφάνου 169]

π.χ. ὁ γραμμάτων ἄπειρος οὐ βλέπει βλέπων (ἄπειρος) [Μενάδρου, Γνώμαι 438]

π.χ. Ἄλλ' οὐ δυνατόν τοὺς ἀνοήτους τούτων γνώμας προδιδάσκειν (γιγνώσκω ταῦτα) [Σοφοκλέους, Αἶα 162-163]

π.χ. οἰκιστὴς τῆς πόλεως (οἰκίζω τήν πόλιν)

π.χ. τὰς ἀμυθήτους τῶν φθοροποιῶν παθῶν γενέσεις ἐπινοοῦμεν (γενούμε πάθη που μας φθείρουν) [Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, πρὸς Θαλάσσιον 256B]

π.χ. στέρησις τοῦ ἀγαθοῦ ἔστι τὸ κακὸν (στερῶ το ἀγαθό) [Μεγάλου Βασιλείου, Ὁμιλία 341B].

B. ΓΕΝΙΚΗ ΩΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ : Δηλώνει τον χρόνο κατά τον οποίο συνέβη ένα γεγονός. Συνήθεις τέτοιες γενικές είναι οι εξής : **ήμερας, νυκτός, δειλής, έσπέρας, έαρος, θέρους, χειμῶνος, τοῦ έτους, τοῦ λοιποῦ (=στο εξής), κ.λπ.**

π.χ. οὔτος τοῦ λοιποῦ μαθήσεται μή τοῖς ἀσθενεστέροις ἐπιβουλεύειν [*Λυσίου, ὑπὲρ ἀδυνάτου 27*]

π.χ. ἐποίησαντο τὴν ζυμμαχίαν τοῦ χειμῶνος τελευτῶντος ἤδη καὶ πρὸς ἔαρ [*Θουκυδίδου, Ε 39*]

π.χ. ἐξήλθομεν τοῦ δεσμοτηρίου ἐσπέρας [*Πλάτωνος, Φαίδων 59 d*]

π.χ. Πέρσαι οὐχ ἤξουσι δέκα ἐτῶν [*Πλάτωνος, Νόμοι 642d*].

2. ΓΕΝΙΚΗ ΤΗΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ : Αυτή βρίσκεται συνήθως μετά από τα ρήματα **ἔχω, κείμαι, καθίσταμαι** + τροπικά επιρρήματα (**εὖ, ὅπως, ὡς, καλῶς, κακῶς, κ.λπ.**).

π.χ. οὐκ οἶδα ὅπως ἔχει παιδείας καὶ δικαιοσύνης βασιλεὺς (=δεν ξέρω σε τι κατάσταση βρίσκεται ο βασιλιάς σχετικά με τη παιδεία και την δικαιοσύνη) [*Πλάτωνος, Γοργίας 470*]

π.χ. οἱ παρόντες τοῖς ἔργοις ἐκάστοις οὐ ταῦτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον, ἀλλ' ὡς ἐκατέρων τις εὐνοίας ἢ μνήμης ἔχοι (=όσοι βρίσκονταν παρόντες στο κάθε γεγονός δεν ταυτίζονταν οι απόψεις τους, αλλά μιλούσαν γί αυτά ανάλογα με το τι θυμόταν ή με το ποια από τις δύο παρατάξεις συμπαθούσε) [*Θουκυδίδου, Α 23*]

π.χ. ἀκολασίαν δὲ φευκτέον ὡς ἔχει ποδῶν ἕκαστος ἡμῶν [*Πλάτωνος, Γοργίας 507*]

π.χ. Κέρκυρα τῆς τε Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς παράπλου κεῖται [*Θουκυδίδου, Α 36*].

.....
.....
.....

9. ΕΜΠΡΟΘΕΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

A. ΜΟΝΟΠΤΩΤΕΣ ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

Είναι οι προθέσεις που συντάσσονται μόνο με μία πτώση. Είναι οι εξής :

- από, ἐκ/ἐξ, πρό, ἀντι + γενική
- ἐν, σὺν + δοτική
- εἰς/ἐς, ἀνά + αιτιατική.

ἀπό + γενική

1. τόπο (κίνηση από)
2. χωρισμό και απομάκρυνση
3. χρόνο (αφετηρία χρονική)
4. καταγωγή
5. τρόπο, ὄργανο
6. αιτία
7. ύλη
8. προέλευση
9. διηρημένο ὄλο.

π.χ. Κῦρος ὠρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων

π.χ. στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων (= με αυτά τα χρήματα συγκέντρωσε στράτευμα) [Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 1,1,9]

π.χ. ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος ἐπηνέθη (= εξαιτίας αυτής της γενναίας πράξης του επαινέθηκε) [Θουκυδίδου, Β 25]

π.χ. ἀπὸ τοῦδε του χρόνου διατελεῖ στρατηγὸς ὢν [Ξενοφῶντος, Ἀπομνημονεύματα 3,1,4].

σημασία πρόθεσης εν συνθέσει :

-χωρισμό-απομάκρυνση (απείργω = εμποδίζω, ἀφίσταμαι, ἀπέχομαι)

-αποβολή, απώλεια, παύση, στέρηση

-όπισθεν (ἀπολαμβάνω =παίρνω πίσω, ἀποχωρῶ, ἀπαγγέλλω = φέρω πίσω ειδήσεις)

-επίταση (ἀποθανυμάζω, ἀποδειλιῶ, ἀποκάμνω, στα Ν.Ε. αποφράσσω).

.....
.....

B. ΔΙΠΤΩΤΕΣ ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

Είναι οι προθέσεις που συντάσσονται με δύο πτώσεις. Αυτές είναι οι εξής :

- **διὰ** + γενική ή αιτιατική
- **κατὰ** + γενική ή αιτιατική
- **μετὰ** + γενική ή αιτιατική
- **ὑπὲρ** + γενική ή αιτιατική.

διὰ + γενική

1. τόπο
2. χρόνο (το **διὰ τέλους** σημαίνει : σε όλη την ζωή, ως το τέλος)
3. τρόπο, μέσο, όργανο
4. αιτία (σπανίως).

π.χ. **διὰ τῆς ἀγορᾶς** πορεύεται [Δημοσθένους, *κατὰ Ἀριστογείτονος* 52]

π.χ. τέρας ἐστὶν ὅστις ηὐτύχηκε **διὰ βίου** (= είναι αφύσικος/παράξενος όποιος ευτυχεί σε όλη την ζωή του)

π.χ. δεηθῆναι πάντων ὁμοίως ὑμῶν βούλομαι τοὺς λογισμοὺς ἀκοῦσαί μου **διὰ βραχέων** (= θέλω τον καθένα σας εξίσου να παρακαλέσω να ακούσει με λίγα λόγια τους συλλογισμούς μου) [Δημοσθένους, *κατὰ Φιλίππου Β' 6*].

διὰ + αιτιατική

1. αιτία
2. σκοπό.

π.χ. **διὰ γὰρ τὸ μισεῖν** αὐτοὺς οὐδ' ἂν ἀληθές οὐδὲν ἠδέως ἀγαθὸν περὶ αὐτῶν ἀκούσαιτε (= γιατί από το μίσος σας προς αυτούς δεν θα μπορούσατε να ακούσετε ευχάριστα κανένα καλό

γί' αυτούς, ἔστω και αληθινό) [Δημοσθένους, *περὶ τῶν συμμοριῶν* 33]

π.χ. λέγονται Ἀθηναῖοι διὰ Περικλέα βελτίους γεγονέναι [Πλάτωνος, *Γοργίας* 515e].

σημασία πρόθεσεως ἐν συνθέσει :

-διὰ μέσου (διέρχομαι, διάγω, διαδρομή)

-μεταξύ (διαγωνίζομαι, διαδοχή, διαλέγομαι = συνομιλώ)

-διανομή (διανέμω, διαδίδωμι, διαπωλώ = πωλώ ἐδῶ και ἐκεῖ)

-χρονική διάρκεια (διαμένω).

.....
.....

Γ. ΤΡΙΠΤΩΤΕΣ ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

Εἶναι οἱ προθέσεις που συντάσσονται και με τις τρεις πλάγιες πτώσεις. Αὐτές οἱ προθέσεις εἶναι οἱ ἐξῆς :

-- περὶ + γενική ἢ δοτική ἢ αιτιατική

-- ἐπὶ + γενική ἢ δοτική ἢ αιτιατική

-- παρὰ + γενική ἢ δοτική ἢ αιτιατική

-- πρὸς + γενική ἢ δοτική ἢ αιτιατική

-- ὑπὸ + γενική ἢ δοτική ἢ αιτιατική.

περὶ + γενική

1. αναφορά

2. υπεράσπιση

3. σκοπό

4. αἰτία

5. τόπο (γύρω ἀπό).

π.χ. εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρησ (= ἕνας οἰωνός εἶναι ἄριστος, να υπερασπίζεστε την σωτηρία της πατρίδας) [Ομήρου, *Ιλιάς* M 243]

π.χ. βασιλεὺς κήρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν (= ο βασιλιάς ἔστειλε κήρυκες για να συνάψουν τις συνθήκες) [Ξενοφῶντος, *Κύρου Ἀνάβασις* 2,3,1]

π.χ. κατέλυσε τείχη περὶ Δαρδανίας ὁ πόλεμος

π.χ. οὐδέποτε καλῶς βουλευέσεται **περὶ τῶν ἀλλοτρίων** (= ποτέ δεν θα αποφασίσει ορθά για τις ξένες υποθέσεις) [*Ἰσοκράτους, πρὸς Δημόνικον 35*]

π.χ. οὕτως ἔσχε **περὶ τοῦ πράγματος τούτου**.

περὶ + δοτική

1. τόπο (γύρω από)

2. αναφορά (κυρίως στις φράσεις : **φοβοῦμαι, δέδοικα περὶ τινι**).

π.χ. στρεπτοὺς εἶχον **περὶ τοῖς τραχήλοις** καὶ ψέλια **περὶ ταῖς χερσί** (= περιδέραια φορούσαν γύρω από τον λαιμό και βραχόλια γύρω από τα χέρια) [*Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 1,5,8*]

π.χ. ἔδεισαν **περὶ τῇ Ποτειδαίᾳ** μὴ προδιαφθαρή (= φοβήθηκαν για την Ποτειδαία μη καταστραφεί) [*Θουκυδίδου, Α 119*].

περὶ + αιτιατική

1. τόπο (γύρω από)

2. χρόνο

3. αναφορά

4. περίπου.

π.χ. φυλακάς δοκεῖ μοι δεῖν **περὶ τὸ στρατόπεδον** εἶναι (= μου φαίνεται ότι πρέπει να υπάρχουν φρουρές γύρω από το στρατόπεδο) [*Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 5,1,9*]

π.χ. ἀπέθανον **περὶ ἑπτακοσίους** (= πέθαναν γύρω στους ἑπτακόσιους)

π.χ. ὁ σώφρων τὰ προσήκοντα πράττει ἂν καὶ **περὶ θεοὺς** καὶ **περὶ ἀνθρώπους** (= ο σώφρων ἄνθρωπος θα πράξει αυτά που πρέπει και ως προς τους θεούς και ως προς τους ανθρώπους) [*Πλάτωνος, Γοργίας 507a*].

σημασία προθέσεως εν συνθέσει :

-**περίμετρος** (περιτειχίζω, περιτείχισμα, περίοικος, περιβάλλω)

-**επίταση** (περιδέδοικα = φοβοῦμαι πολύ, περιεργάζομαι = ασχολούμαι με κάτι υπέρμετρα, περιχαρής, περίλυπος)

-**υπεροχή** (περίειμι = υπερέχω)

-**περιφρόνηση** (περιορῶ = περιφρονώ).

.....
.....

Δ. ΓΝΗΣΙΕΣ ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ¹

Είναι οι προθέσεις που δεν τίθενται ποτέ σε σύνθεση με άλλη λέξη, αλλά μόνο μπροστά από τις πλάγιες πτώσεις ως εμπρόθετοι (εκτός της προθέσεως *πλήν* στην λέξη *πλημμελής*). Αυτές οι προθέσεις είναι :

-- **ἄνευ + γενική** : χωρισμό, εξαίρεση (κρύβεται υπόθεση)

-- **ἔνεκα, ἔνεκεν + γενική** : αιτία ή σκοπό²

-- **πλήν + γενική** : εξαίρεση

-- **ἄχρι + γενική** : τοπικό ή χρονικό όριο

-- **μέχρι + γενική** : τοπικό ή χρονικό όριο

-- **ἅμα + δοτική** : χρόνο ή συνοδεία

-- **ὡς + αιτιατική** : κατεύθυνση σε πρόσωπο.

¹ : θεωρώ αυτές τις προθέσεις *γνήσιες*, διότι δεν έχουν άλλον ρόλο εκτός του να σχηματίζουν εμπροθέτους. Αντιθέτως, όλες οι άλλες προθέσεις λειτουργούν και ως εμπρόθετοι αλλά και σε σύνθεση με λέξεις, άρα το ορθό οι άλλες να χαρακτηρίζονται ως καταχρηστικές.

² : **αντί του εμπροθέτου σκοπού ἔνεκα + γενική**, στον Θουκυδίδη, τίθεται μία γενική του σκοπού με **ἐναρθρο ἀπαρέμφατο** > π.χ. ἔφρασσον τὰς ἐξόδους, τοῦ μὴ ἐκφεύγειν πολλοὺς [**Θουκυδίδου, Β 4**] // π.χ. τὰς αἰτίας προύγραψα πρῶτον καὶ τὰς διαφοράς, τοῦ μὴ τινα ζητῆσαί [**Θουκυδίδου, Α 23**].

π.χ. ἄνευ γὰρ τούτου κάκεϊνό ἐστι ἰδεῖν (= εκτός από αυτό είναι δυνατόν να δούμε και εκείνο) [Δημοσθένους, κατ' Ἀριστοκράτους 112]

π.χ. καὶ νομίσατε νεότητα μὲν καὶ ἡγήρας ἄνευ ἀλλήλων μηδὲν δύνασθαι (= και θεωρήστε ότι οι νέοι και οι πρεσβύτεροι σε τίποτα δεν είναι ικανοί και ολοκληρωμένοι, αν δεν ενεργούν σε σύμπραξη) [Θουκυδίδου, ΣΤ 18]

π.χ. παρελθὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς, οὐδεμιᾶς ἰδίας οὔτ' ἔχθρας οὔτε συκοφαντίας ἔνεκα (= ανέβηκα στο βήμα και σὰς μίλησα γι' αυτά, όχι βέβαια από κάποια προσωπική έχθρα προς αυτόν ή επειδή ήθελα να τόν συκοφαντήσω) [Δημοσθένους, περί τῆς εἰρήνης 6]

π.χ. παρετέτατο ἡ τάφος μέχρι τοῦ Μηδίας τείχους (= είχε προεκταθεί η τάφος μέχρι το τείχος) [Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 1,7,15]

π.χ. ἐπλήρουν τὰς ναῦς ἅμα ἔω ὡς ἀναξόμενοι (= επιβιβάζονταν στα πλοία με την έναρξη της ημέρας για να αναχωρήσουν) [Θουκυδίδου, ΣΤ 30]

π.χ. πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἦλθον εἰς Κύπρον οἰκήσοντες, Κόνων δὲ ὡς Εὐαγόραν ἦλθε (= πολλοί Ἕλληνες πήγαν για να κατοικήσουν στην Κύπρο, ο Κόνων όμως πήγε στον Ευαγόρα) [Ἰσοκράτους, Εὐαγόρας 51]

π.χ. οἱ λοιποὶ στρατηγοὶ συνεχώρησαν πρὸς Φαρνάβαζον ὡς βασιλέα πρέσβεις Ἀθηναίων ἀναγαγεῖν (= οι υπόλοιποι στρατηγοί συμφώνησαν με τον Φαρνάβαζο να πάει τους πρέσβεις των Αθηναίων στον Πέρση βασιλιά) [Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 1,3,8].

.....
.....
.....
.....

11. ΑΠΡΟΣΩΠΑ ΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ

Είναι τα ρήματα που βρίσκονται στο γ' ενικό πρόσωπο και τα οποία δεν δέχονται ως υποκείμενο τους κάποιο ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία σε ονομαστική, αλλά δέχονται ως υποκείμενο τους απαρέμφατο (τελικό ή ειδικό) ή κάποια δευτερεύουσα ονομαστική πρόταση (ειδική, ενδοιαστική, πλάγια ερωτηματική).

Α. Συνήθη απρόσωπα ρήματα : *δει, χρή, πρέπει* (=πρέπει), *ἔξεστι, ἔνεστι/ἔνι, ἔστι* (=είναι δυνατόν), *πάρεστι* (=είναι δυνατόν), *συμφέρει, δοκεῖ* (=φαίνεται), *μέλλει* (=πρόκειται), *προσῆκει* (=ταιριάζει), *ἀρκεῖ, λέγεται, θρυλεῖται, ὁμολογεῖται, ἀγγέλλεται* (=ανακοινώνεται), *συμβαίνει, παρέχει* (=είναι δυνατόν), *φιλεῖ* (=συνηθίζεται), κ.λπ.

π.χ. ἔδοξεν αὐτοῖς προΐεναι (= φάνηκε καλό σε αυτούς να προχωρήσουν) [*Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 2,1,2*]

π.χ. ἡγούμεθα προσῆκειν ὑμῖν περὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως ποιήσασθαι πρόνοιαν (= θεωρούμε ότι αρμόζει εσείς να φροντίσετε την πόλη μας) [*Ισοκράτους, Πλαταϊκός 1*]

π.χ. ὁμολογεῖται τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν ἀρχαιοτάτην εἶναι [*Ισοκράτους, 4.23*]

π.χ. καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἑμαυτοῦ (=και συνέβη να αυτοεξοριστώ) [*Θουκυδίδου, Ε 26,2*]

π.χ. οὐκ ἔξεστι σοι διαβῆναι τὸν ποταμὸν (= δεν είναι δυνατόν σε εσένα να περάσεις απέναντι στον ποταμό) [*Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 2,3,26*]

π.χ. δεῖ γράμματα μαθεῖν καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν (= πρέπει ο κάθε άνθρωπος να μαθαίνει γράμματα και αφού μάθει να είναι νουνεχής) [*Μενάνδρου, Γνώμαι 96*]

π.χ. Χρὴ τοῦ βάρους τοῖς φίλοις μεταδίδοναι (= πρέπει να μεταδίδουμε μέρος του βάρους μας στους φίλους) [*Ξενοφῶντος, Ἀπομνημονεύματα 2,7,1*].

.....
.....

1^η Σημείωση : Μαζί με τα απρόσωπα ρήματα αναπτύσσεται συνήθως μία δοτική που συνάπτεται μαζί τους, και δηλώνει το πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται η έννοια του ρήματος. Η δοτική αυτή ονομάζεται **δοτική προσωπική**. Από την δοτική αυτήν προέρχεται συνήθως το υποκείμενο του απαρεμφάτου σε **αιτιατική**.

π.χ. τῷ τυράννῳ ἔξεστι μὴ πείθεσθαι τοῖς ὀρθῶς λέγουσι. (= στον τύραννο είναι δυνατόν να μην ακούει τους σωστούς ρήτορες) [*Ξενοφῶντος, Απομνημονεύματα 3,9,12*]

π.χ. ἄξιόν ἐστι πᾶσι ἀνθρώποις μεμνήσθαι τῆς ἀρετῆς τῶν προγόνων (= αξίζει να θυμούνται όλοι οι άνθρωποι την αρετή των προγόνων τους)

π.χ. τοῖς ιδιώταις ἔξεστι τὰς δαπάνας συντέμνειν (= στους ιδιώτες είναι δυνατόν να περικόπτουν τα έξοδά τους) [*Ξενοφῶντος, Τέρων 4,9*]

π.χ. ἔδοξε τῷ δήμῳ πλεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην (= φάνηκε καλό στον λαό / αποφάσισε ο λαός να ξεκινήσει ο Αλκιβιάδης) [*Θουκυδίδου, ΣΤ,29,3*].

2^η Σημείωση : Τα ρήματα **δεῖ** και **χρη** δεν δέχονται ποτέ δοτική προσωπική.

π.χ. θαρσεῖν χρη τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα (=πρέπει να έχει θάρρος ο γενναίος άνδρας)

π.χ. δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοῖς πολεμίοις (= πρέπει ο στρατιώτης να φοβάται περισσότερο τον αρχηγό του παρά τους εχθρούς) [*Ξενοφῶντος, Κύρου Ανάβασις 2,6,10*]

π.χ. ἄνδρες Ἀσσύριοι, νῦν δεῖ ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι (= άνδρες Ασσύριοι, τώρα πρέπει να φανείτε γενναίοι άνδρες) [*Ξενοφῶντος, Κύρου Παιδεία 3,3,44*]

π.χ. τὸν ἐπιόντα χρόνον ὑμᾶς προσδοκᾶν χρη βέλτιον πράξειν (= πρέπει να προσδοκάτε ότι τον επόμενο καιρό θα ευτυχήσετε περισσότερο) [*Ισοκράτους, Αρχίδαμος 22*].

3^η Σημείωση : Οι απρόσωπες φράσεις *δηλόν ἐστι, ἄδηλόν ἐστι, φανερόν ἐστι, ἔναργές ἐστι, εὐδηλόν ἐστι*, δέχονται ως υποκείμενο τους όχι *απαρέμφατο*, αλλά *ειδική πρόταση* ή *σπανίως πλάγια ερώτηση*.

π.χ. *δηλόν ἦν ὅτι ἐγγὺς βασιλεὺς ἦν* (= είναι φανερό ότι ο βασιλιάς ήταν κοντά) [*Ξενοφώντος, Κύρου Ἀνάβασις 2,3,6*]

π.χ. *φανερόν ἐστι ὅτι οὐ τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐστι προγιγνώσκειν τὰ μέλλοντα* (= είναι φανερό ότι δεν είναι χαρακτηριστικό της δικής μας φύσης να προβλέπουμε το μέλλον) [*Ισοκράτους, κατὰ σοφιστῶν 2*]

π.χ. *ἄδηλόν ἐστ' εἰ τις ἐστι ἀδίκως διαβεβλημένοις* (= δεν είναι φανερό το αν κάποιος έχει συκοφαντηθεί αδικώς) [*Δημοσθένους, κατὰ Τιμοκράτους 69*].

.....
.....
.....

12. ΜΕΤΟΧΗ

Μετοχή είναι ένα ρηματικό επίθετο, δηλαδή έχει θέση ρήματος και ονόματος.

Ως ρήμα έχει χρόνο-φωνή-διάθεση και δέχεται υποκείμενο-αντικείμενο-επιρρ. προσδιορισμούς.

Ως όνομα έχει αριθμό-γένος-πτώσεις, συνοδεύει ως επίθετο ένα ουσιαστικό και μπορεί να συνδέεται με άλλα ονόματα.

Τριών ειδών μετοχής υπάρχουν :

- 1.επιθετική (αναφορική).
- 2.κατηγορηματική.
- 3.επιρρηματική.

π.χ. αἱ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις διοικοῦνται (= οι πόλεις οι δημοκρατικές διοικούνται σύμφωνα με τους νόμους) [Αἰσχίνου, κατὰ Κτησιφῶντος 6]

π.χ. οὐκ αἰσχύνομαι μανθάνων (= δεν ντρέπομαι να μάθω) [Πλάτωνος, Ἰππίας 572]

π.χ. κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους(= έβγαζαν κραυγές, καθώς καλούσαν ο ένας τον άλλον) [Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 2,2,17]

π.χ. ἐγὼ νεώτερος ὢν παρελήλυθα συμβουλευσῶν ὑμῖν (= εγώ, αν και είμαι νεώτερος, ανέβηκα στο βήμα για να σας συμβουλευσω) [Ἰσοκράτους, Ἀρχίδαμος 1].

A. ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

Έχει θέση επιθέτου ή ουσιαστικού, γι' αυτό μπορεί να λειτουργεί σαν επιθετικός προσδιορισμός και κατηγορηματικός προσδιορισμός ή ως υποκειμένο-αντικείμενο-κατηγορούμενο-ετερόπτωτος προσδιορισμός, κ.λπ.

Έχει συνήθως άρθρο, μπορεί όμως και να απουσιάζει το άρθρο. Μπορεί να έχει άρνηση **οὐ ἢ μή**. Αναλύεται σε αναφορική πρόταση (γι' αυτό ονομάζεται και αναφορική μετοχή). Μπορεί να βρίσκεται σε κάθε χρόνο. Ότι παρεμβάλλεται μεταξύ άρθρου και μετοχής, ανήκει στην σύνταξη της μετοχής.

Είναι πάντοτε συνημμένη μετοχή.

Μεταφράζεται με τα αναφορικά 'αυτός-ή-ό που'.

π.χ. ὁ αἰτῶν λαμβάνει καί ὁ ζητῶν εὕρισκει (= αυτός που απαιτεί κάτι, το παίρνει και αυτός που αναζητεί κάτι, το βρίσκει) (σε θέση υποκειμένου οι **μτχ.**) [*κατὰ Ματθαῖον, 7,8*]

π.χ. ἐγὼ εἶμι ὁ τοιαῦτα συμβεβουλευκῶς (= εγώ είμαι αυτός που έχει συμβουλευσει τέτοιου είδους πράγματα) (σε θέση κατηγορουμένου η **μτχ.**)

π.χ. ὀργή φιλοῦντων ὀλίγον χρόνον ἰσχύει (= η οργή αυτών που αγαπούν διαρκεί λίγο) (σε θέση γενικής υποκειμενικής η **μτχ.**) [*Μενάνδρου, Μονόστιχ. 410*]

π.χ. ἐκ τῆς πόλεως ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερώσας, ἐξηλάθη (= ο Θεμιστοκλής, αυτός που ελευθέρωσε την Ελλάδα, εξορίστηκε απ' τη πόλη) (σε θέση παράθεσης η **μτχ.**) [*Αἰσχίνου, ἐπιστολαὶ 3,2*]

π.χ. τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθύς οἱ Ἕλληνες ἐπηρμένοι ἦσαν (= τον επόμενο χειμώνα είχαν ξεσηκωθεί αμέσως όλοι οι Έλληνες) (σε θέση επιθετικού προσδιορισμού η **μτχ.**) [*Θουκυδίδου, Η,2,1*]

π.χ. ἰππεὺς τις προσήλαυνεν ἰδροῦντι ἵππῳ (= κάποιος ιππέας προχωρούσε με έναν ιδρωμένο ἵππο) (επιθετικός προσδιορισμός η **μτχ.**) [*Ξενοφώντος, Κύρου Ἀνάβασις Α,8,1*]

π.χ. τοῖς ἀδικοῦσι πάντα κακὰ γίνεταί (= εξαιτίας αυτών που αδικούν γίνονται όλα τα κακά) (σε θέση δοτικής αιτίας η **μτχ.**).

1^η Σημείωση :

Η επιθετική μετοχή όταν έχει θέση **κατηγορούμενου** παίρνει πάντα άρθρο. Όταν, όμως, έχει θέση **κατηγορηματικού προσδιορισμού** δεν παίρνει ποτέ άρθρο.

π.χ. οί **τιθέμενοι** τούς νόμους οί ασθενεῖς καί οί πολλοί ἄνθρωποι (= οι πολλοί και αδύναμοι άνθρωποι είναι νομοθέτες) (σε θέση **κατηγορούμενου η μτχ.**) [Πλάτωνος, Γοργίας 483b]

π.χ. Ἀλέξανδρος προὔχωρει **συντεταγμένῳ** τῷ στρατῷ (σε θέση **κατηγορημ. προσδιορισμού η μτχ.**) [Ἀρριανοῦ, Ἀλεξάνδρου ἀνάβασις 1,13]

π.χ. οί Θηβαῖοι εὐθύς μετὰ τήν μάχην ἔπεμψαν εἰς Ἀθήνας ἄγγελον ἔστεφανωμένον (σε θέση **κατηγορημ. προσδιορισμού η μτχ.**) [Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 6,4,19]

π.χ. πολιτεία ἐστὶν ἡ **βουλευομένη** περὶ πάντων (= η πολιτεία είναι αυτή που παίρνει αποφάσεις για όλα τα ζητήματα) (σε θέση **κατηγορούμενου η μτχ.**) [Ἰσοκράτους, Ἀρεοπαγίτικὸς 14].

2^η Σημείωση :

Όταν η επιθετική μετοχή δέχεται ἄρνηση **μή**, τότε πρόκειται για **αναφορική-υποθετική** μετοχή.

π.χ. ὁ **μή** **δαρεῖς** παῖς οὐ παιδεύεται (= ο νέος που τυχόν δεν έφαγε ξύλο δεν μπορεί να εκπαιδευτεί) (**αναφορική-υποθετική μτχ.** : ὁ παῖς ὅς **μή** ἂν **δαρῆ** οὐ παιδεύεται) [Μενάνδρου, Μονοστ. 422]

π.χ. λύουσι τὰς σπονδὰς **οἱ μή** **βοηθοῦντες** οἷς ἂν ξυνομόσωσιν (= παραβιάζουν τις συνθήκες ὅποιοι δεν βοηθούν αυτούς με τους οποίους πήραν κοινὸ ὄρκο) (**αναφορική-υποθετική μτχ.** : λύουσι τὰς σπονδὰς **οἱ μή** ἂν **βοηθῶσιν** οἷς ἂν ξυνομόσωσιν) [Θουκυδίδου, Α 71].

ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΤΟΧΗΣ :

[οὗτος-αὐτή-τούτο ή ἐκεῖνος-η-ον] + αναφορική πρόταση με
τα ὅς -ἤ-ὄ // ή ὅστις-ἣτις -ὄ,τι +

α) (η μετοχή ενεστώτα ή παρακειμένου σε) **οριστική ενεστώτα ή
παρακειμένου**, μετά από αρκτικό χρόνο ή παρατατικού ή
υπερσυντελικού, μετά από ιστορικό χρόνο.

β) (η μετοχή μέλλοντα σε) **οριστική μέλλοντα**, μετά από αρκτικό
χρόνο ή ευκτική πλαγίου λόγου μέλλοντα, μετά από ιστορικό.

γ) (η μετοχή αορίστου σε) **οριστική αορίστου** (αν η μετοχή
δηλώνει το πραγματικό), ή υποτακτική αορίστου (προσδοκώμενο
ή αόριστη επανάληψη στο παρόν-μέλλον), ή **ευκτική αορίστου**
(αόριστη επανάληψη στο παρελθόν).

π.χ. νῦν δὲ νομίζουσι τὴν πρὸς ἐκείνους ὀργὴν ἰκανὴν εἶναι καὶ
τούς μηδὲν κακὸν εἰργασμένους ἀπολέσαι (= τώρα θεωρούν ότι
η οργή τους προς εκείνους είναι ικανή να καταστρέψει ακόμα και
αυτούς που δεν έχουν κάνει κανένα κακό) >>> ...καὶ **τούτους, οἱ
ἂν εἰργασμένοι ἦσαν [Λυσίου, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία 6]**

π.χ. δύναμαι συνεῖναι ἀνθρώποις **δυναμένοις ἀναλίσκειν** (=
μπορώ να συναναστραφώ με ανθρώπους που μπορούν να
ξοδεύουν χρήματα) >>> δύναμαι συνεῖναι ἀνθρώποις **οἱ
δύνανται ἀναλίσκειν [Λυσίου, ὑπὲρ ἀδυνάτου 5]**

π.χ. Κλέαρχος ἐπολέμει Θραξὶ **τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι**
(= ο Κλέαρχος πολεμούσε τους Θράκες που κατοικούσαν γύρω
γύρω από τον Ελλήσποντο) >>> Θραξὶ οἱ ὑπὲρ Ἑλλήσποντον
ῶκουν [**Ξενοφώντος, Κύρου Ἀνάβασις 1,1,9]**

π.χ. ὁ μὴ ἐπιτρέπων **τοῖς ἀδικοῦσι ἀδικεῖν** τιμῆς ἄξιός ἐστιν (=
ὅποιος δεν επιτρέπει σε αυτούς που αδικούν να αδικούν αξίζει
τιμές) >>> ὅς ἂν μὴ ἐπιτρέπη **τούτους, οἱ ἀδικοῦσιν, ἀδικεῖν,**
τιμῆς ἄξιός ἐστιν [**Πλάτωνος, Νόμοι**].

B. ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

Η μετοχή αυτή συμπληρώνει την έννοια του ρήματος μαζί με το υποκείμενό της.

Παίρνει κυρίως άρνηση ού.

Είναι πάντα άναρθρη.

Μεταφράζεται με τα 'ότι, να, που'.

Αναφέρεται στο υποκείμενο του ρήματος, αν το ρήμα είναι αμετάβατο ή παθητικό, και στο αντικείμενο του ρήματος, αν το ρήμα είναι μεταβατικό. Είναι πάντοτε συνημμένη.

1. ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΗ ΣΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ (ή ΣΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ) :

1. Με συνδετικά ρήματα (είμι, γίγνομαι, ύπαρχω, κ.λπ.) : Αποτελούν περίφραση μαζί με την μετοχή και γ'αυτό μεταφράζονται μαζί με το ρήμα μονολεκτικά. **Συνήθως** πρόκειται για μετοχές παρακειμένου.

Κατά την γνώμη μου πρόκειται για την αρχική μορφή περιφραστικού παρακειμένου στην ελληνική γλώσσα (άρα, ίσως όχι για κατηγορηματική μετοχή).

π.χ. οί Κορίνθιοι ἐγένοντο **προδόντες** (= οι Κορίνθιοι πρόδωσαν)

π.χ. **εἰρηκώς** ἦν οὗτος ἀξίως τῆς πόλεως (= αὐτός εἶχε μιλήσει ἀντάξια τῆς πόλης) [*Ἰσοκράτους, Ἀρχίδαμος 2*]

π.χ. οί πελτασταί **βεβοηθηκότες** ἦσαν ἐξ Αἴνου (= οι πελταστές εἶχαν βοηθήσει ορμώμενοι ἀπ' τον Αἴνο) [*Θουκυδίδου, Δ 28*]

π.χ. εἰμι τυράννω **ἐοικώς** (= μοιάζω με τύραννο) [*Ξενοφώντος, Συμπόσιον 4,32*]

π.χ. τοῦτο οὐκ ἔστι **γινόμενον** παρ' ἡμῖν (= αὐτό δεν γίνεται κατά την κρίση μας) [*Πλάτωνος, Φίληβος 39c*].

2. Τα γνήσια ρήματα που δέχονται Κ.Μ. :

τυγχάνω + Κ.Μ. = τυχαία, συμπτωματικά + ρήμα
λανθάνω + Κ.Μ. = λαθραία, κρυφά + ρήμα
διατελῶ + Κ.Μ. = συνεχώς + ρήμα
διαγίγνομαι + Κ.Μ. = συνεχώς + ρήμα
οἶχομαι + Κ.Μ. = γρήγορα + ρήμα
φθάνω + Κ.Μ. = πρωτύτερα + ρήμα
φαίνομαι + Κ.Μ. = φανερά + ρήμα

Δηλαδή, με αυτά τα ρήματα συνάπτεται συνήθως μία Κ.Μ., και στην μετάφραση η Κ.Μ. μεταφράζεται ως ρήμα, ενώ το ρήμα ως επίρρημα. Αυτά είναι τα γνήσια ρήματα που δέχονται κατηγορηματική μετοχή.

π.χ. ὅτε αὐτή ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὧν (= ὅταν ἐγίνε αὐτή ἡ ἴδια μάχη, ὁ Τισσαφέρνης βρισκόταν τυχαία στις Σάρδεις) [Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 3,4,25]

π.χ. οἱ Θηβαῖοι ἔλαθον ῥαδίως ἐς τὴν Πλάταιαν εἰσελθόντες, φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας (= οἱ Θηβαῖοι εὐκόλα μπήκαν στις Πλαταιές δίχως νὰ γίνου ἀντιληπτοί, καθὼς δὲν εἶχε τοποθετηθεῖ ἀπὸ πρὶν φρουρά) [Θουκυδίδου, Β2]

π.χ. ταῦτα ἀκούσας ὁ κῆρυξ ᾤχετο ἀπιῶν (= αὐτὰ ἀφοῦ ἀκούσε ὁ κήρυκας ἔφυγε γρήγορα) [Ξενοφώντος, Κύρου Ἀνάβασις 3,3,5]

π.χ. Παρασκευαζόμενοι ταῦτα ὅλην τὴν ἡμέρα διετέλεσαν οἱ Ἀθηναῖοι μέχρι νυκτὸς (= ὅλη τὴν ἡμέρα ὡς τὴν νύκτα οἱ Ἀθηναῖοι ἀδιάκοπα προετοίμαζαν αὐτὰ) [Θουκυδίδου, Η 38,2]

π.χ. Οἱ Ἕλληνες ἔφθησαν καταλαβόντες τὰ ἄκρα (= οἱ Ἕλληνες νωριτερα κατέλαβαν τὰ ἄκρα)

π.χ. πολεμῶν διεγένετο (= πολεμοῦσε διαρκῶς) [Ξενοφώντος, Κύρου Ἀνάβασις, 2,6,5]

π.χ. τοῦ οἴνου ἀφαιρεῖν χρῆ, ἕως ἂν λάθωμεν ὕδροπόται γενόμενοι (= πρέπει νὰ κλέψεις τὸ κρασί, μέχρις ὅτου κρυφὰ τὸ πιούμε μόνου μας) [Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 6,2,29].

1^η Σημείωση :

Με την δοτική προσωπική ηθική συνάπτεται συνήθως μία κατηγορηματική μετοχή, η οποία όμως επιθετικοποιείται πλήρως και καταντά, ΜΟΝΟ ΣΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ, κατηγορηματικός προσδιορισμός· οι μετοχές αυτές είναι οι : άχθομένω (ἄχθομαι=λυπάμαι), βουλομένω, προσδεχομένω (προσδέχομαι=δέχομαι), ήδομένω (ἤδομαι=ευχαριστούμαι), ασμένω (=ευχαριστούμαι). Στην ουσία η μετοχή αποτελεί μαζί με το ρήμα μία περίφραση.

π.χ. Καὶ προσδεχομένω μοι τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν ἕς με γεγένηται (= και ανέμενα την εναντίον μου οργή σας) [Θουκυδίδου, Β 60]

π.χ. τῷ γὰρ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένω ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι (= γιατί το πλήθος των Πλαταιῶν δεν ήθελε να αποστατήσει από την συμμαχία των Αθηναίων) [Θουκυδίδου, Β 3]

π.χ. ἀσμένοις τοῖς ἀνθρώποις τὸ φῶς ἐγίγνετο (= με την ευχαρίστηση των ανθρώπων ήλθε το φως) [Πλάτωνος, Κρατύλος 418].

.....
.....

2. ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΗ ΣΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ (Η ΣΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ) :

1. Με ρήματα αισθήσεως (αισθάνομαι, ακούω, όρω, άπτω-άπτομαι, ακροώμαι=ακούω, δράττομαι=πιάνομαι, λαμβάνομαι-άντιλαμβάνομαι-έπιλαμβάνομαι = πιάνομαι, έχομαι-άντέχομαι = πιάνομαι, αλίσκομαι = πιάνομαι επ' αυτοφόρω, λαμβάνω = συλλαμβάνω).

π.χ. άνεχώρησαν δέ και οί Αθηναίοι ταίς έκατόν ναυσί, έπειδή και εκείνους είδον αναχωρήσαντας (= αναχώρησαν και οι Α. με εκατό πλοία, όταν είδαν και εκείνους να αναχωρούν) [Θουκυδίδου, Γ 16]

π.χ. ήκουε Κύρον έν Κιλικία όντα (= άκουγε ότι ο Κύρος βρίσκεται στην Κιλικία) [Ξενοφώντος, Κύρου Ανάβασις 1,4,5]

π.χ. τὰ χρήματα ύμᾶς, οὐς ἂν λαμβάνητε ἀδικοῦντας, οὐ ἀποτρέψει τιμωρεῖσθαι (= τα χρήματα δεν θα εμποδίσουν εσάς να τιμωρήσετε όσους πιάνετε να αδικούν) [Λυσίου, κατά Φιλοκράτους 13]

π.χ. όρωμεν πάντα ἀληθῆ όντα ἃ λέγετε (= παρατηρούμε ότι όλα όσα λέτε είναι αλήθεια) [Ξενοφώντος, Κύρου Ανάβασις 5,5,24].

.....
.....

4. Με ρήματα που δηλώνουν αγγελία (αγγέλλω=αναγγέλω ότι, αγγέλλομαι), δείξη-δήλωση (δείκνυμι, αποδεικνυμι, δηλώ, αποφαίνω = φανερώνω-αποδεικνύω, φαίνω, αίρω=αποδεικνύω)

π.χ. οὐκ ήδύναντο οί κατήγοροι ίδια με ἀδικοῦντα έξελέγξαι (= δεν μπορούσαν οι κατήγοροι να αποδείξουν ότι εγώ είχα κάνει αδικήματα στην προσωπική μου ζωή) [Λυσίου, Δήμου καταλύσεως άπολογία 5]

π.χ. ήγγέλθη Φίλιππος άσθενών ή τεθνεώς (= αναγγέλθηκε ότι ο Φ. ήταν άρρωστος ή ότι πέθανε) [Δημοσθένους, Όλυνθιακός Γ, 5]

π.χ. ἔδειξαν ἔτοιμοι ὄντες ἀμύνεσθαι (= απέδειξαν ότι ήταν έτοιμοι να αμυνθούν) [Θουκυδίδου, Δ 73,4]

π.χ. ἐξήγγειλε προσιὸν τὸ στράτευμα (= ανήγγειλε ότι το στράτευμα προσήλθε) [Ξενοφῶντος, Ἑλληνικὰ 7,5,10].

2^η Σημείωση :

Το υποκείμενο των κατηγορηματικών μετοχών που συνάπτεται στο αντικείμενο κυρίως των ρημάτων αυτών (αισθήσεως, γνώσεως, δείξης, δήλωσης, κ.λπ.) καλύτερα είναι να αποδίδεται μεταφραστικά μόνο ως υποκείμενο της κατηγορηματικής μετοχής και η Κ.Μ. ως ειδική πρόταση. Δηλαδή μεταφραστικά να μη φαίνεται πως είναι αντικείμενο των ρημάτων, διότι αυτό εμποδίζει την ομαλή μετάβαση στον νεοελληνικό λόγο.

Αυτό φαίνεται και από το γεγονός ότι η κατηγορηματική μετοχή στον αρχαίο ελληνικό λόγο ισοδυναμεί και μπορεί να αναλυθεί με ειδική πρόταση.

π.χ. ἤκουε Κύρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= άκουγε ότι ο Κύρος βρίσκεται στην Κιλικία) [Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 1,4,5]

π.χ. οἱ Συρακόσιοι ἔγνωσαν τοὺς Ἀθηναίους ἀπεληλυθότας (= οι Σ. κατάλαβαν ότι οι Αθηναίοι είχαν φύγει) [Θουκυδίδου, Η 81]

π.χ. ἐξήγγειλε προσιὸν τὸ στράτευμα (= ανήγγειλε ότι το στράτευμα προσήλθε) [Ξενοφῶντος, Ἑλληνικὰ 7,5,10].

3^η Σημείωση :

Υπάρχει περίπτωση μία κατηγορηματική μετοχή να είναι αιτιατική απόλυτη μετοχή, με την προϋπόθεση βέβαια να είναι μετοχή απροσώπου ρήματος και να εξαρτάται από ρήμα που συντάσσεται με κατηγορηματική μετοχή.

Συνήθεις κατηγορηματικές μτχ. αιτιατικές απόλυτοι είναι οι : *εἰρημένον (εἴρηται), λεγόμενον (λέγεται), προφερόμενον (προφέρεται), ἀναγκαῖον ὄν (ἀναγκαῖον ἔστι), προσήκον (προσῆκει)*, κ.λπ.

Επειδή είναι πολύ λογικό να γεννώνται απορίες περί του θέματος, καθώς η Κ.Μ. προσαρμόζεται πάντα στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο του ρήματος [δηλ. έχει υποκείμενο πάντα το υποκ. ή το αντικείμενο του ρήματος], θα το εξηγήσουμε ως εξής : Από την στιγμή που ένα ρήμα που συντάσσεται με Κ.Μ. λαμβάνει μία Κ.Μ. απροσώπου ρήματος, είναι αδύνατον αυτή να προσαρμοστεί στο Υπ. ή στο Αντ. του ρήματος, δηλ. σε κάποιο πτωτικό. Το απρόσωπο ρήμα παίρνει ως Υπ. του ένα απαρέμφοτο ή μία δευτερεύουσα πρόταση. Οπότε δεν μπορεί να προσαρμοστεί σε κάποιο πτωτικό που πιθανόν θα ήταν το υποκείμενο ή το αντικείμενο του ρήματος. Άρα αποκλείεται κάποια ονομαστική ή αιτιατική προσώπου, και απαραίτητως χρειάζεται ένα απαρέμφοτο ή μία δευτερεύουσα ονομαστική πρόταση. Πλην της άλλης η Κ.Μ. μπορεί να είναι απόλυτος, καθώς δεν έχει μία σταθερή πτώση υποκειμένου.

π.χ. μέμνημαι γάρ αἰεὶ **προφερόμενον** ὡς δέοι τρεῖς ἐννέα ἔτη γενέσθαι αὐτόν (= θυμάμαι πως λεγόταν πάντα ότι έπρεπε να διαρκέσει αυτός ο πόλεμος 27 έτη) [η μτχ. **προφερόμενον** είναι Κ.Μ.-αιτιατική απόλυτη, καθώς εξαρτάται από το **μέμνημαι** που συντάσσεται με Κ.Μ., ανήκει σε απρόσωπο ρήμα **προφέρεται**, δεν προσαρμόζεται σε κάποιο πτωτικό (υποκείμενο ή αντικείμενο του ρήματος), αλλά αντιθέτως ως υποκείμενο της είναι η ειδική πρόταση] [**Θουκυδίδου, Γ 26**]

π.χ. κἀγὼ τὴν ἑμαυτοῦ ἀπολογίαν ποιήσομαι ἀποφαίνων ὡς οὐδὲν μοι **προσῆκον** κακόνουν εἶναι τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ (= και εγώ θα μπορέσω να απολογηθώ αποδεικνύοντας ότι καθόλου δεν ταιριάζει σε εμένα ο χαρακτηρισμός του εχθρού της δημοκρατίας σας) [η μτχ. **ὡς προσῆκον** είναι Κ.Μ.-αιτιατική απόλυτη, καθώς εξαρτάται από τη μετοχή **ἀποφαίνων** που συντάσσεται με Κ.Μ., ανήκει σε απρόσωπο ρήμα **προσῆκει**, δεν προσαρμόζεται σε κάποιο πτωτικό (υποκείμενο ή αντικείμενο του ρήματος), αλλά αντιθέτως ως υποκείμενο της είναι το απαρέμφοτο **εἶναι**] [**Λυσίου, Δήμου καταλύσεως απολογία 25**]

π.χ. τό τε ξύμπαν γνῶτε, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, **ἀναγκαῖον** τε ὄν ὑμῖν ἀνδράσιν ἀγαθοῖς γίνεσθαι (= γενικώς να ξέρετε, στρατιώτες, πως είναι ανάγκη να φανείτε άνδρες γενναίοι) [η Κ.Μ. **ἀναγκαῖον ὄν**, που εξαρτάται από το **γνῶτε** είναι αιτιατική απόλυτη, καθώς είναι απροσώπου ρήματος **ἀναγκαῖόν ἐστι**, δεν

προσαρμόζεται σε κάποιο πτωτικό (υποκ. ή αντικ. του ρήματος),
αλλά ως υποκ. της έχει το απαρέμφατο *γίγνεσθαι*] [*Θουκυδίδου,*
H 77].

Γ. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

.....
.....

4. ΥΠΟΘΕΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

Δηλώνει την προϋπόθεση υπό την οποία ισχύει το περιεχόμενο της κύριας πρότασης.

Βρίσκεται σ' όλους τους χρόνους πλην του μέλλοντα, και έχει άρνηση **μή**. Αναλύεται σε υποθετική πρόταση (σε υποθετικό λόγο όλων των ειδών).

Σοβαρές ενδείξεις για αναγνώριση υποθετικής μετοχής είναι : η άρνηση **μή**, το **ρήμα** που προσδιορίζει η μετοχή να βρίσκεται σε :

1. σε **δυνητική έγκλιση** ως απόδοση (υποθετ. λόγος : μη πραγματικό ή προσδοκώμενο ή απλή σκέψη του λέγοντος), ή
2. σε **μελλοντική φράση** ως απόδοση (υποθ. λόγος : προσδοκώμενο ή απλή σκέψη του λέγοντος), ή
3. σε **επαναληπτικό πρτ.** ως απόδοση (υποθ. λόγος : αόριστη επανάληψη στο παρελθόν), ή
4. σε **ενεστώτα-γνωμικό αόριστο** ως απόδοση (υποθ. λόγος : αόριστη επανάληψη στο παρόν-μέλλον).

Μπορεί να είναι **συνημμένη και απόλυτη**.

π.χ. κακούς εὖ ποιῶν ὅμοια πείσει τοῖς τάς ἀλλοτρίας κύνας σιτίζουσιν (=αν ευεργετείς τους κακούς, θα πάθεις τα ίδια με αυτούς που ταΐζουν τα ξένα σκυλιά) (**προσδοκώμενο ή απλή σκέψη του λέγοντος**) [*Ισοκράτους, πρὸς Δημόνικον 29*]

π.χ. ἐλθόντος θανάτου πάντες οἱ ἄνθρωποι οὐ βούλονται ἀποθανεῖν (= αν ἐλθεῖ ο θάνατος, κανείς ἄνθρωπος δεν θέλει να πεθάνει) (**αόριστη επανάλ. στο παρόν-μέλλον**) [*Θεόφραστος*]

π.χ. ἀντιλέγων τις ὑπό τούς τριάκοντα ἀπέθνησκεν (= κάθε φορά που κάποιος έφερνε αντιρρήσεις-για το πολίτευμα-, θανατωνόταν από τους τριάντα τυράννους) (**αόριστη επανάληψη στο παρελθόν**) [*Ξενοφώντος, Ἑλληνικά 2*]

π.χ. ἐάν μὲν ὠφέλιμα ἦ ταῦτα, βουλόμεθα πράττειν, βλαβερά δὲ ὄντα, οὐ βουλόμεθα (= εἰάν αυτά είναι ωφέλιμα, θέλουμε να τά πράττουμε, εἰάν όμως είναι βλαβερά, δεν θέλουμε) (**αόριστη**

επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον) [Πλάτωνος, Γοργίας 468c]

π.χ. οὐκ ἂν ποτε ἀδικεῖν ἐπιχειρῶν τὰ δύο μέρη τῆς οὐσίας ἀπέδωκεν (= δεν θα έδινε τα 2/3 της περιουσίας του, αν επιχειρούσε ποτέ να είναι άδικος) [μη πραγματικό].

ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΤΟΧΗΣ :

1. υποθετική πρόταση με : εἰ + οριστική (πραγματικό ή μη πραγματικό).
2. υποθετική πρόταση με : εἰ + ευκτική (απλή σκέψη ή αόριστη επανάληψη του παρελθόντος).
3. υποθετική πρόταση με : ἔάν, ἄν, ἦν + υποτακτική (προσδοκώμενο ή αόριστη επανάληψη στο παρόν-μέλλον).

π.χ. ἔλθόντος τοῦ θανάτου πάντες οἱ ἄνθρωποι οὐ βούλονται ἀποθανεῖν >>> ἔάν ἔλθῃ ὁ θάνατος...οὐ βούλονται (αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον)

π.χ. οὐκ ἂν ποτε ἀδικεῖν ἐπιχειρῶν τὰ δύο μέρη τῆς οὐσίας ἀπέδωκεν >>> εἰ ἐπεχείρει ἀδικεῖν...οὐκ ἂν ἀπέδωκεν (μη πραγματικό)

π.χ. δίκαια δράσας συμμάχους ἕξεις θεοὺς >>> ἔάν δράσης.... ἕξεις (προσδοκώμενο) [Μένανδρου, Γνώμαι]

π.χ. ἀντιλέγων τις ὑπό τούς τριάκοντα ἀπέθνησκεν >>> εἰ ἀντιλέγοι τις..... ἀπέθνησκεν (αόριστη επανάληψη στο παρελθόν) [Ξενοφώντος, Ἑλληνικά 2].

.....
.....
.....
.....
.....

13. ΠΑΡΑΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ

Η παρατακτική σύνδεση γίνεται μέσω των **παρατακτικών συνδέσμων** και συνδέει όμοιους **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ** (και όχι ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ) όρους, προτάσεις ή περιόδους.

ΠΑΡΑΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ :

1. Συμπλεκτικοί :

-καί, καί..καί

-τέ, τέ..τέ, τέ...καί

-οὐ...οὐδέ, μὴ...μὴδέ, οὐτε...οὐτε, μήτε...μήτε, οὐτε..τέ, μήτε...τέ

-οὐ μόνον...ἄλλα καί, οὐχ ὅτι(=όχι μόνο)...ἄλλα καί, οὐχ ὅπως(=όχι μόνο)...ἄλλὰ καί, οὐχ ὅπως(=όχι μόνο)...ἄλλ' οὐδέ, οὐχ ὅτι(=όχι μόνο)..ἄλλ' οὐδέ.

2. Αντιθετικοί :

-μὲν...δέ, πρῶτον μὲν...ἔπειτα δέ, πρῶτον μὲν...εἶτα δέ

-δὲ

-μὲν..μέντοι, μὲν...οὐ μέντοι, μὲν..οὐ μὴν

-ἀλλά, ἀλλὰ ὅμως, οὐ μὴν ἀλλὰ(=ωστόσο)

-καίτοι (=και ὅμως), καίπερ.

3. Διαζευκτικοί :

-ἢ, ἢ...ἢ, ἢτοι...ἢ

-εἴτε..εἴτε, ἐάντε...ἐάντε.

4. Συμπερασματικοί :

-ἄρα, δὴ οὖν, οὐκουν, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν, τοίνυν (=λοιπόν, επομένως).

5. Αιτιολογικοί :

-γὰρ (=γιατί).

π.χ. ἐνταῦθα ὀδύρεσθαι χρή καὶ θρηνεῖν ἐπὶ τοῖς ἀμαρτήμασι (= τότε πρέπει να λυπείστε και να θρηνεῖτε για τα αμαρτήματά σας)
[Ιωάννου Χρυσσοστόμου, πατρολογία 00289]

π.χ. Ζεύς, πατήρ ἀνδρῶν **τε** θεῶν **τε** [Ομήρου, Ὀδύσεια, Α 28]

π.χ. καὶ αὐτοὶ ἐμάχοντο **καὶ** τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο (= και οι ίδιοι πολεμοῦσαν και τους ἄλλους ενθάρρυναν) [Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 3,3,68]

π.χ. Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βέλτιστα (= να είσαι ευχαριστημένος με το παρόν, να επιζητεῖς ὅμως το καλύτερο) [Ἰσοκράτους, πρὸς Δημόνικον 29]

π.χ. καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦσιν, οὐ μὴν περὶ γε τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας διατρίβουσιν (= επιχειροῦν καλὸ ἔργο, ωστόσο ασχολοῦνται με την φιλοσοφία) [Ἰσοκράτους, πρὸς Δημόνικον 4]

π.χ. Ἐπειδὴ ἐδείπνησαν **καὶ** νύξ ἐγένετο, ᾤχοντο (= ὅταν πια ἔφαγαν και ἦρθε η νύχτα, αναχώρησαν) [Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 4,6,22]

π.χ. Ἐν πολλῇ ἀπορία ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοοῦμενοι ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλω δὲ αὐτοῖς πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς παρέξειν ἔμελλεν, ἀπειχόν δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στάδια (= οἱ Ἕλληνες βρίσκονταν σε πολλή δύσκολη θέση, διότι σκέφτονταν ὅτι ἦταν κοντὰ στο βασιλικὸ ἀνάκτορο, και ὅτι ολόγυρὰ τους παντοῦ υπήρχαν πολλὰ εχθρικά ἔθνη και πόλεις, ἀλλὰ και ὅτι κανεὶς δεν ἐπρόκειτο να τους δώσει τροφίμα και ὅτι ἀπείχαν ἀπὸ την Ἑλλάδα περισσότερο ἀπὸ δέκα χιλιάδες στάδια) [Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 3,1,2]

π.χ. οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους ἂν εὔρειν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας (= θεωρῶ λοιπὸν ὅτι ὄχι μόνο κάποιον ἰδιώτη, ἀλλὰ και ο ἴδιος ο Πέρσης βασιλιάς θα εὔρισκε αὐτές τις νύκτες συγκριτικά λίγες με τις ἄλλες μέρες και νύχτες) [Πλάτωνος, ἀπολογία Σωκράτους 40e]

π.χ. τίς οὐκ ἂν τὴν πόλιν ἠλέησεν οὐ μόνον πολίτης, ἀλλὰ καὶ ξένος; (= ποιὸς δεν θα λυπούταν την πόλη, ὄχι μόνον πολίτης ἀλλὰ και ξένος) [Λυκούργου, κατὰ Λεωκράτους 39]

π.χ. οὐχ ὅπως τῶν ἑαυτοῦ τι ἐπέδωκεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡμετέρων πολλὰ ὑφήρηται (= ὄχι μόνο δεν ἔδωσε κάτι ἀπὸ τα δικά του, ἀλλὰ ἔκλεψε και πολλά ἀπὸ τα δικά μας) [Λυσίου, κατὰ Νικομάχου 27]

π.χ. δυοῖν θάτερον ὑπάρξαι δεῖ ἢ τοὺς θεοὺς καινοὺς, ἢ τοὺς ἀκροατὰς μὴ τοὺς αὐτοὺς (= ἓνα ἀπὸ τα δύο πρέπει να συμβαίνει,

ή οι θεοί να είναι καινούργιοι ή το ακροατήριο να μην είναι το ίδιο] [*Αίσχίνου, κατά Κτησιφώντος 88*]

π.χ. εἴτε Λύσανδρος εἴτε ἄλλος τις βούλεται ἐμπειρότατος περὶ τὰ ναυτικά εἶναι, οὐ κωλύω [*Ξενοφώντος, Ἑλληνικά 1,6,5*].

1^η Σημείωση : Οι συμπερασματικοί σύνδεσμοι (ἄρα, δὴ οὖν, οὐκ οὖν, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν, τοίνυν), ο αιτιολογικός (γάρ) και ο αντιθετικός (καίτοι) συνδέουν μόνο περιόδους και ημιπεριόδους και όχι προτάσεις ή όρους.

π.χ. ἀλλὰ μὴν εἴ γε ἀδίκως ἀποθανοῦμαι, τοῖς μὲν ἀδίκως ἐμὲ ἀποκτεῖναισιν αἰσχροὺν ἂν εἴη τοῦτο· εἰ γὰρ το ἀδικεῖν αἰσχροὺν ἐστὶ, πῶς οὐκ αἰσχροὺν και το ἀδίκως οτιοῦν ποιεῖν; (= ωστόσο, αν ἀδικα πεθάνω, αυτό θα είναι ντροπιαστικό για αυτούς που θα μέ σκοτώσουν· γιατί, αν είναι ντροπή το να αδικεί κανείς, τότε πῶς δεν είναι ντροπή και το να κάνει κανείς στιδήποτε ἀδικο;)
[*Ξενοφώντος, Απομνημονεύματα 4,8,9*]

π.χ. Ὡ ἄνδρες Μοσσύνοικοι, ἡμεῖς βουλόμεθα διασωθῆναι πρὸς τὴν Ἑλλάδα περὶ πλοῖα γὰρ οὐκ ἔχομεν· κωλύουσι δὲ οὔτοι ἡμᾶς οὐς ἀκούομεν ὑμῖν πολεμίους εἶναι. Εἰ οὖν βούλεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν ἡμᾶς λαβεῖν συμμάχους και τιμωρησασθαι εἴ τι ποτε ὑμᾶς οὔτοι ἠδίκησαν, και τὸ λοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους εἶναι τούτους (= Μοσσύνοικοι, θέλουμε να περάσουμε προς την Ελλάδα και να σωθούμε διά ξηράς· γιατί πλοῖα δεν ἔχουμε· μάς εμποδίζουν αυτοί για τους οποίους πληροφορούμαστε ότι είναι εχθροί σας. Αν, λοιπόν, θέλετε, ἔχετε την δυνατότητα να συνάψετε συμμαχία μαζί μας και να τιμωρήσετε αυτούς, αν κάποτε σάς ἀδίκησαν, και στο εξής να εἶναι υπήκοοί σας) [*Ξενοφώντος, Κύρου Ἀνάβασις 5,4,4*]

π.χ. ὤφειτο δὲ ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν· τοιγαροῦν αὐτῶ, οι μὲν καλοὶ τε κάγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οι δὲ ἄθλιοι ἐπεβούλευον (= θεωρούσε ότι είναι αρκετό να ἐπαινεῖ αὐτόν που πράττει καλῶς, ενώ να μην ἐπαινεῖ τον ἀδικο· για αυτό λοιπόν, οι καλοκάγαθοι ἀπὸ τους παρευρισκομένους ἦταν ευνοϊκοί προς αὐτόν, ενώ οι κακοὶ σκέφτονταν το κακό του)
[*Ξενοφώντος, Κύρου Ἀνάβασις 2,6,20*]

π.χ. Πολλὰς ἂν εὐροῖς μηχανάς. Γυνὴ γὰρ εἶ [*Εὐριπίδου, Ἀνδρομάχη 85*]

π.χ. κελεύεις ἐμέ, νεώτερον ὄντα, καθηγεῖσθαι· **καίτοι** τούτου γε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις τὰναντία νομίζεται, τὸν πρεσβύτερον ἡγεῖσθαι παντὸς ἔργου (= ζητάς ἀπὸ ἐμένα, ἀν καὶ νεώτερος, νὰ ἡγηθῶ· καὶ ὁμῶς, ἰσχύει ἡ ἀντίθετη ἀντίληψη σὲ ὅλο τὸν κόσμον, ὅτι δηλαδὴ ὁ μεγαλύτερος ἡγείται κάθε ἐνέργειας) [*Ξενοφῶντος, Ἀπομνημονεύματα 2,3,15*]

π.χ. τὴν βουλὴν τοὺς πεντακοσίους ἔδοξε, καὶ πράττειν διεσκευασμένην ὅτι ἂν δοκῇ τῷ δήμῳ συμφέρον εἶναι. **Καίτοι**, ὧ ἄνδρες, εἰ οἱ ἀφειμένοι τοῦ στρατεύεσθαι ἐν τῇ τῶν στρατιωτῶν τάξει διέτριβον, ἄρ' ὑμῖν δοκοῦσι μικροὶ καὶ οἱ τυχόντες φόβοι τότε τὴν πόλιν κατασχεῖν; (= ὁ λαὸς εἶχε αποφασίσει ἡ βουλή τῶν Πεντακοσίων ὀπλισμένη νὰ πράξει, ὅτι τῆς φαινόταν πως εἶναι συμφέρον γιὰ τὸν λαὸ καὶ τὴν πόλιν. Καὶ ὁμῶς, ἄνδρες δικαστές, ἀν αὐτοὶ ποὺ ἦταν ἀπαλλαγμένοι τῆς στρατιωτικῆς υποχρέωσης ἀναγκάστηκαν νὰ ζοῦν στρατιωτικά γιὰ χάρι τῆς πόλεως, ἐν τέλει νομίζετε ὅτι μικροὶ καὶ συνηθισμένοι φόβοι κυρίεψαν τότε τὴν πόλιν;) [*Λυκούργου, κατὰ Λεωκράτους 37*].

2^η Σημείωση : Σημασίες τοῦ **καὶ**

α. Συμπλεκτικὴ σημασία (συνδέει) = καὶ

β. Προσθετικὴ σημασία (δὲν συνδέει) = ἐπίσης, ἐπιπλέον

γ. Εἰδοτικὴ σημασία (δὲν συνδέει) = ἀκόμη καὶ

δ. Συμπερασματικὴ σημασία (συνδέει, ἀλλὰ εἰσάγει καὶ συμπέρασμα) = καὶ ἐπομένως.

π.χ. ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν **καὶ** νύξ ἐγένετο, ὥχοντο (= ὅταν πια ἔφαγαν καὶ ἤρθε ἡ νύχτα, ἀναχώρησαν) (**συμπλεκτικός**) [*Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 4,6,22*]

π.χ. σκοπεῖν δὲ χρὴ **καὶ** ἐκ τῶνδε, ὧ ἄνδρες δικασταὶ (= πρέπει νὰ ἐξετάσετε τὴν κατηγορία καὶ βάσει αὐτῶν τῶν δεδομένων) (**προσθετικός**) [*Λυσίου, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία 19*]

π.χ. ἀνάγκη **καὶ** θεοὶ πείθονται (= στὴν ἀνάγκη ἀκόμη καὶ οἱ θεοὶ πείθονται/υποχωροῦν) (**εἰδοτικός**) [*Πιπτακοῦ Μυτιληναίου*]

π.χ. ὁ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐρρῦη μέγας, **καὶ** οὐ διαβατὸς ἦν (ὁ Ἀσωπὸς ποταμὸς φούσκωνε καὶ γινόταν μέγας, με

αποτέλεσμα να μη μπορεί κανείς να τον διαβεί)
(συμπερασματικός) [Θουκυδίδου, B5]

π.χ. ἀλλὰ γάρ, ὦ Καλλίκλεις, ἐκ τῶν δυναμένων εἰσὶ καὶ οἱ σφόδρα πονηροὶ γιγνόμενοι ἄνθρωποι (= γιατί, Καλλικλή, και οι άνθρωποι που γίνονται πολύ πονηροί είναι οι ισχυροί)
(προσθετικός) [Πλάτωνος, Γοργίας 526a]

π.χ. εἶτα οὐχ ὄρατε Φίλιππον ἀλλοτριωτάτας ταύτη καὶ τὰς προσηγορίας ἔχοντα; (= Μα καλά, δεν βλέπετε ότι ο Φίλιππος έχει ονόματα αντίθετα προς αυτήν;) (επιδοτικός) [Δημοσθένους, κατὰ Φιλίππου B 25]

π.χ. πρὸς δὲ τὰς ὀλιγαρχίας (πόλεμός ἐστι) ὑπὲρ μὲν τούτων οὐδενός, ὑπὲρ δὲ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐλευθερίας (= δεν γίνεται πόλεμος εναντίον της ολιγαρχίας για κανέναν λόγο από αυτούς, αλλά για την δημοκρατία, που έχει ως αποτέλεσμα την ελευθερία)
(συμπερασματικός) [Δημοσθένους, ὑπὲρ Ῥοδίων ἐλευθερίας 18].

.....
.....
.....

14. ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

A. ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ

Ονοματικές δευτερεύουσες προτάσεις είναι αυτές που είτε εξαρτώνται από κάποιο ρήμα της κύριας ή και άλλης πρότασης, είτε λειτουργούν ως επεξηγήση. Αυτές είναι οι ειδικές, οι πλάγιες ερωτηματικές και οι ενδοιαστικές. Η ακριβής συντακτική τους λειτουργία είναι η εξής :

A. υποκείμενο σε απρόσωπα ρήματα.

B. αντικείμενο σε προσωπικά ρήματα.

Γ. επεξηγήση σε ουδέτερο γένος δεικτικής αντωνυμίας και σε αφηρημένα ουσιαστικά.

1. ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

-Εισάγονται : ὅτι (αντικειμενική κρίση), ὡς (υποκειμενική άποψη).

-Εκφέρονται : οριστική, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική, ευκτική πλαγίου λόγου.

-Συντακτικά ισοδύναμα : ειδικό απαρέμφατο, κατηγορηματική μετοχή.

-Είμαι προτάσεις κρίσεως : άρνηση οὐ.

-Συντακτική τους θέση :

i. Αντικείμενο ρημάτων > λεκτικών, δεικτικών, δηλωτικών, αισθητικών, γνωστικών [λέγω, δηλώ, δείκνυμι, ὀρώ, άκούω, οίδα, λογίζομαι, κ.τ.λ.].

ii. Υποκείμενο ρημάτων απροσώπων με τις παραπάνω αντίστοιχες σημασίες [λέγεται, θρυλείται, δήλον έστι, άδηλόν έστι, γινώσκειται, αίτιόν έστι, κ.τ.λ.].

iii. Επεξήγηση σε αφηρημένα ουσιαστικά, αλλά κυρίως σε αντωνυμία δεικτική, ουδετέρου γένους [τούτο, τότε, εκείνο, φήμη, λόγος, ψήφισμα, κ.τ.λ.].

π.χ. λέγει ο κατηγορος ως ύβριστής ειμί (αντικείμενο) [Λυσίου, ύπερ του άδυνάτου 15]

π.χ. έν ταίς μάχαις πολλάκις δήλον γίνεται ὅτι τὸ άποθανεῖν ῥᾶον άν τις έκφύγοι (υποκείμενο) (= στις μάχες γίνεται φανερό ότι κάποιος θα μπορούσε εύκολα να αποφύγει τον θάνατο) [Πλάτωνος, άπολογία Σωκράτους 39a]

π.χ. δεῖ τοίνυν ύμᾶς κάκεῖνο σκοπεῖν, ὅτι πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων πολλάκις εἰσιν έψηφισμένοι τοῖς νόμοις χρῆσθαι τοῖς ύμετέροις (= πρέπει λοιπόν εσεῖς να εξετάσετε και εκείνο, δηλαδή ότι πολλοί από τους Έλληνες πολλές φορές αποφάσισαν να υιοθετήσουν τους δικούς σας νόμους) (επεξήγηση) [Δημοσθένους, κατά Τιμοκράτους 210]

π.χ. τοῦτο λέγουσιν, ὡς Κέρκυραν εἶλεν Τιμόθεος (επεξήγηση)
π.χ. οὐκ ἄδηλόν ἐστιν ὅτι ῥαδίως τῶν πολεμίων ἐπικρατήσομεν [Ἰσοκράτους, Ἀρχίδαμος 82] (υποκείμενο)
π.χ. ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελαῶς (=εἶναι αρκετό ὅτι περιφρονεῖς τοὺς ἄλλους) (υποκείμενο) [Ξενοφῶντος, Ἀπομνημονεύματα 4,4,9]
π.χ. οὗτοι ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγῶς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη (αντικείμενο) [Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 2,1,3]
π.χ. Τισσαφέρνης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ (έμμεσο αντικείμενο) [Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 1,1,3].
π.χ. οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τοῦτ' ἐστὶν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν (= γιατί ξέρω ὅτι το ἀγαθό αὐτό δεν κατοικεῖ σε ἐμένα, ἀλλὰ βρῖσκεται σὴν σάρκα μου) (αντικείμενο) [Παύλου, πρὸς Ῥωμαίους ἐπίστολή 7,23].

1^η Σημείωση :

Υπάρχουν κάποιες στερεότυπες επιρρηματικές φράσεις με ειδικούς συνδέσμους, οἱ οποίοι δεν εἰσαγάγουν ἀλλὰ λειτουργοῦν επιρρηματικά. Αὐτές εἶναι οἱ ἐξῆς :

οἶδ' ὅτι = βέβαια

εὖ οἶδ' ὅτι = βεβαιότατα

ἴσθ ὅτι = να ξέρεις, ἀσφαλῶς, βέβαια

ἴστε ὅτι = να ξέρεις, ἀσφαλῶς, βέβαια

δήλον ὅτι = προφανῶς.

π.χ. ἐὰν σὺ ἀφθονα ἔχῃς, εὖ οἶδ' ὅτι καὶ ἐμοὶ ἂν εἶη λαμβάνειν (=αν ἐσύ ἔχεις ἀφθονία ἀγαθῶν, σίγουρα θα μπορέσω καὶ ἐγὼ να τὴν ἀποκτήσω) [Ξενοφῶντος, Κύρου Παιδεία 2,4,11]

π.χ. ὥστε πάντας ὑμᾶς εἰδέναι καὶ ἐλεεῖν εὖ οἶδ' ὅτι τοὺς ἀτυχεῖς καὶ ταλαιπῶρους ἀνθρώπους (= ἐπομένως ὅλοι σας γνωρίζετε καὶ λυπάστε τοὺς δυστυχεῖς καὶ ταλαιπῶρους ἀνθρώπους) [Δημοσθένους, περὶ τῆς παραπροσβείας]

π.χ. ὁ δὲ καὶ ἐν πρόσθεν ἔλεγον, ὅτι πολλὴ μοι ἀπέχθεια γέγονε καὶ πρὸς πολλοῖς, εὖ ἴστε ὅτι ἀληθές ἐστι (= αὐτό που προηγουμένως ἔλεγα, ὅτι δηλαδὴ πολλὴ ἀπέχθεια ἔχω για πολλούς, εἶναι σίγουρα ἀληθινό) [Πλάτωνος, ἀπολογία Σωκράτους 28a].

2^η Σημείωση :

Μετά από ρήματα γνώσεως σημαντικά (*οἶδα, ἐπίσταμαι, νοῶ*) και δοξαστικά (*νομίζω, ἠγοῦμαι, συκοφαντῶ*) ακολουθεί αντί ειδικής πρότασης φράση με το *ὥς + μετοχή*, που αντικαθιστά την ειδική πρόταση.

π.χ. ἤξιουν οἱ πρέσβεις.....τὸ βουλόμενον καὶ ὑποπτον τῆς γνώμης οὐ δηλοῦντες ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ (λέγοντες) *ὥς τοῦ βαρβάρου*, εἰ αὐθις ἐπέλθοι, *οὐκ ἂν ἔχοντος* ἀπὸ ἐχυροῦ ποθὲν ὀρμαῖσθαι (= αξίωσαν οἱ πρέσβεις χωρίς να φανερώσουν καθόλου στους Ἀθηναίους τους αληθείς σκοπούς τους, ἀλλὰ λέγοντας πως ο βαρβαρος, αν ήθελε να επιτεθεί πάλι, δεν θα είχε οχυρωμένο τόπο για ορμητήριο) [*ἀντί* : *ὥς ὁ βαρβαρος οὐκ ἂν ἔχοι*] [*Θουκυδίδου, Α90*]

π.χ. *ὥς ὧδε ἔχόντων τῶνδε ἐπίστασθαί σε χρῆ* (= ὅτι ἔτσι ἔχουν τα πράγματα πρέπει να το γνωρίζεις) [*ἀντί* : *ὥς ὧδε ἔχουσιν τάδε*] [*Σοφοκλέους, Αἴας 279*].

.....
.....
.....
.....

B. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

-Είναι οι προτάσεις που εκφράζουν μία **επιρρηματική έννοια** του χρόνου, της αιτίας, του τρόπου, της υπόθεσης, του σκοπού, του αποτελέσματος, κ.λπ. Αυτές οι προτάσεις είναι οι **αιτιολογικές, τελικές, συμπερασματικές, χρονικές, υποθετικές, εναντιωματικές** και **παραχωρητικές**.

-Αυτές οι προτάσεις δεν εξαρτώνται, αλλά **προσδιορίζουν επιρρηματικά κάποιο ρηματικό τύπο ή αφηρημένο ουσιαστικό**.

-Λειτουργούν ως :

-**Επιρρηματικοί προσδιορισμοί** σε κάποιο ρηματικό τύπο της κύριας ή σπανίως σε αφηρημένο ουσιαστικό (που ισοδυναμεί ρήματος).

-**Επεξήγηση** σε ισοδύναμους επιρρηματικούς προσδιορισμούς που βρίσκονται στην κύρια ή σε κάποια άλλη πρόταση.

1. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

-Εισάγονται : ὡς, ὅτι, διότι, ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὅτε, ὁπότε, ὅσῳ, ὅπου [ὅτι > αιτιολογία αντικειμενική, ὡς > αιτιολογία υποκειμενική, εἰ > αιτιολογία υποθετική, ὅτε-ὁπότε > αιτιολογία γνωστή και δεδομένη].

-**Συντακτικά ισοδύναμα** : αιτιολογικές μετοχές, αναφορικο-αιτιολογικές μετοχές και προτάσεις, εμπρόθετοι αιτίες, γενική-δοτική της αιτίας.

-**Προτάσεις κρίσεως**: άρνηση οὐ.

-**Εκφέρονται**: οριστική, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική, ευκτική του πλαγίου λόγου.

-**Συντακτική τους θέση** :

i. **Επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας** στην κύρια πρόταση [συνήθως θα υπάρχει στη κύρια **ρήμα ψυχικού πάθους**, ή δεοντολογίας [π.χ. *χαίρω*, *λυποῦμαι*, *αἰσχύνομαι*=ντρέπομαι, *ἀγανακτῶ*, *δεῖ*, *χρή*, *ἀναγκαῖόν ἐστι*, *προσῆκει*, *πρέπει*, *εἰκός ἐστι*, κ.λπ.].

ii. **Επεξήγηση** σε συντακτικά ισοδύναμα [π.χ. εμπρόθετο αιτίας, αιτιολογική μετοχή, δοτική αιτίας, κ.τλ.].

π.χ. Οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον **ὅτι** Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμπει οὔτε αὐτός φαίνοιτο (= οἱ στρατηγοὶ ἀπορούσαν διότι ὁ Κῦρος οὔτε κάποιον ἄλλον στέλνει οὔτε ὁ ἴδιος εμφανίζεται) [**αιτιολογική πρόταση** ὡς **επίρρημα αιτίας** στο ἐθαύμαζον] [*Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 2,1,2*]

π.χ. οὐκ ἀξιόν ἐστι **διὰ τοῦτο** φοβεῖσθαι τοὺς πολεμίους, **ὅτι** πολλοὶ τυγχάνουσιν ὄντες (= δὲν ἀξίζει νὰ φοβάστε τοὺς ἀντιπάλους γιὰ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, δηλαδὴ ἐπειδὴ τυχαίνει νὰ εἶναι πολλοί) (**αιτιολογική πρόταση, ἐπεξήγηση** στον εμπρόθετο αιτίας **διὰ τοῦτο**) [*Πισοκράτους, Ἀρχίδαμος 60*]

π.χ. παράδοτε ἡμῖν τὰ ὄπλα, ὡς οὐκ ἂν λάβοιτε βοήθειαν (= παραδώστε σε μας τα όπλα σας, διότι δεν θα λάβετε βοήθεια) (αιτιολογική πρόταση ως επίρρημα αιτίας στην κύρια)

π.χ. προσήκει ἡμᾶς οὐχ ἥκιστα εἰπεῖν, ὅσῳ καὶ μέγιστα ἐγκλήματα ἔχομεν ὑπὸ μὲν Ἀθηναίων ὑβριζόμενοι, ὑπὸ δὲ ὑμῶν ἀμελούμενοι (= εμεῖς ταιριάζει περισσότερο να πάρουμε τον λόγο, εφόσον έχουμε πολύ μεγάλα παράπονα εις βάρος σας, καθώς παρενοχλούμασταν διαρκῶς από τους Αθηναίους και εσεῖς αδιαφορούσατε) (αιτιολογική πρόταση ως επίρρημα αιτίας στο προσήκει) [Θουκυδίδου, Α 68]

π.χ. καὶ πρὸς ὑμῶν οὐχ ἦσσαν τοῦτο, ὅσῳ καὶ ἐπὶ μεγίστη τιμωρία ἂν τοῖς ἄλλοις παράδειγμα γένοισθε (= και αυτό θα είναι περισσότερο συμφέρον για εσάς, εφόσον θα γίνετε ιστορικό παράδειγμα προς αποφυγή εξαιτίας της σφοδρότητας με την οποία θα σάς εκδικηθούν οι πρώην αντίπαλοί σας) (αιτιολογική πρόταση ως επίρρημα αιτίας στην κύρια) [Θουκυδίδου, Ε 90]

π.χ. Τί οὖν ὑπόλοιπόν ἐστιν αὐτοῖς, ὅπου τὰς μὲν διαθήκας αὐτοὶ προσομολογοῦσιν Θρασύλοχον καταλιπεῖν, τῶν δὲ νόμων τούτοις μὲν οὐδεὶς, ἐμοὶ δὲ πάντες βοηθοῦσιν; (=Τι είναι λοιπόν αυτό που απομένει σε αυτούς, εφόσον και αυτοί οι ίδιοι οι αντίδικοι ομολογούν, ότι ο Θρασύλοχος συνέταξε την διαθήκη και όχι κάποιος άλλος, εφόσον κανένας νόμος δεν τους καλύπτει, ενώ εμένα με καλύπτουν όλοι;) (αιτιολογικές προτάσεις ως επιρρήματα αιτίας στην κύρια) [Ισοκράτους, Αἰγινήτικὸς 15]

π.χ. αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἐλήφθη αὕτη (= αυτή θα ονομαστῆί γυναίκα, διότι από κομμάτι του άνδρα δημιουργήθηκε) (αιτιολογική πρόταση ως επιρρήμα αιτίας στην κύρια) [Γένεσις, 2,23].

1^η σημείωση : προτάσεις με το εἰ

Προτάσεις με το εἰ μπορεί να είναι τριῶν ειδῶν :

Α) υποθετικές.

Β) αιτιολογικές υποθετικής αιτιολογίας (συνήθως + ΑΟΡΙΣΤΟΣ).

Γ) πλάγιες ερωτηματικές (συνήθως + ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ Ἡ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ).

Το πρόβλημα τίθεται μεταξύ των πλαγίων ερωτηματικών και των αιτιολογικών υποθετικής αιτιολογίας. Η αιτιολογία είναι ένα ήδη γνωστό γεγονός και δεδομένο και σίγουρα δηλώνει πράξη προτερόχρονη, ενώ η πλάγια είναι ένα πιθανό μελλοντικό γεγονός, μια πράξη σύγχρονη ή μέλλουσα· γι' αυτό και η αιτιολογική εκφέρεται με αόριστο χρόνο και η πλάγια με ενεστώτα ή μέλλοντα. Οι αιτιολογικές υποθετικής αιτιολογίας, όπως όλες οι αιτιολογικές προτάσεις, προσδιορίζουν ρήματα ψυχικού πάθους ή δεοντολογίας.

Ειδικά μετά από τις **απρόσωπες προτάσεις ψυχικού πάθους** (*δεινὸν ἔστι, θαυμαστὸν ἔστι, αἰσχρὸν ἔστι, καλὸν ἔστι*, κ.λπ.), ακολουθούν συχνά προτάσεις με το εἰ, είτε αιτιολογικές είτε πλάγιες· αλλά, η ουσία είναι πως οι προτάσεις αυτές συμπληρώνουν με ουσιαστικό ρόλο τα απρόσωπα ρήματα και καλύτερο είναι να χαρακτηρίζονται πλάγιες.

π.χ. εἰ ψεύδομαι, Σώκρατες, ἐξέλεγχε (= ἀπόδειξε, Σωκράτη, ἀν λέω ψέμματα) (πλάγια ερώτηση—αντικείμενο του ἐξέλεγχε) [*Πλάτωνος, Συμπόσιον 217b*]

π.χ. καὶ ἐγὼ τὸν Εὐήνον ἐμακάρισα, εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχοι ταύτην τὴν τέχνην (= και ἐγὼ καλοτύχισα τον Εὐήνο, διότι κατέχει αὐτὴν τὴν τέχνην εὐκρινά) (αιτιολογική) [*Πλάτωνος, ἀπολογία Σωκράτους 20c*]

π.χ. ὥστε ἄξιον θαυμάζειν εἰ τις ἐλπίζει τὴν πόλιν τοιούτοις συμβούλοις χρωμένην ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδώσειν (= επομένως ἀξίζει να ἀπορεῖ κανεὶς ἀν κάποιος ἐλπίζει ὅτι ἡ πόλις ἔχοντας τέτοιους συμβούλους θα ἔχει καλύτερες ἐπιδόσεις) (πλάγια ερώτηση—αντικείμενο του θαυμάζειν) [*Ἰσοκράτους, περὶ τῆς εἰρήνης 13*]

π.χ. ἐμοὶ δοκεῖ δεινὸν εἶναι, εἰ τὰς μὲν δωρεὰς αὐτοῦ ἀφείλεσθε, τούτου δὲ ἀδικούντος ἀποψηφιεῖσθε ὡς τοῦ πατρὸς χρηστοῦ περὶ τὴν πόλιν γεγενημένου (= μου φαίνεται ὅτι εἶναι φοβερό το γεγονός ἀν ἀπὸ τῆς μίας ἀφαιρέσετε ἀπὸ αὐτὸν τὶς τιμές, και ἀπὸ τὴν ἄλλη θα ἀθώσετε τον ἄλλον μολονότι εἶναι ἀδικός, διότι κατὰ τὴ γνώμη σας ὁ πατέρας του εἶχε ἀποδειχθεὶ καλός για τὴ πόλις) (και ὁι δύο καλύτερα να χαρακτηριστοῦν πλάγιες ερωτηματικές--υποκείμενα του ἀπροσώπου ἀπαρεμφάτου δεινὸν εἶναι) [*Λυσίου, κατὰ Ἀλκιβιάδου Α 17*]

π.χ. οἴκτιρε δέ, ἄναξ, παῖδα τὸν σόν, εἰ νέας τροφῆς στερηθεὶς σοῦ διοίσεται μόνος ὑπ' ὀρφανιστῶν μὴ φίλων (= λυπήσου, ἀρχοντά μου, το παιδί σου, αν στερημένος πια από σένα θα ανεχτεί νέα ανατροφή από κηδεμόνες που είναι εχθροί σου) (αιτιολογική) [Σοφοκλέους, Αἴας 509-511].

2^η σημείωση : ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὅτε, ὁπότε, (ήνικα, ὀπηνίκα)

Οι προτάσεις με τους συνδέσμους αυτούς μπορεί να είναι **χρονικές**, μπορεί όμως να είναι και **αιτιολογικές**. Μία ένδειξη ὡστε να διαχωρίζονται είναι ο χρόνος του ρήματος της δευτερεύουσας. Δηλαδή :

A) ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὅτε, ὁπότε +ενεστῶτα ἢ παρατατικό > συνήθως αιτιολογικές.

B) ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὅτε, ὁπότε+αόριστο ἢ υπερσυντέλικο > συνήθως χρονικές.

Ωστόσο, αυτό δεν είναι κάτι βέβαιο και θα πρέπει περισσότερο να στηριζόμαστε στο νόημα των **συμφραζομένων** και στην **ρηματική έννοια της κύριας**, ὡστε να καταλήξουμε στη σωστή απόφαση.

Μία ιδιαίτερη επισήμανση πρέπει να γίνει με τους συνδέσμους **ὅτε, ὁπότε, ήνικα, ὀπηνίκα** : Οι προτάσεις με τους συνδέσμους αυτούς είναι κυρίως **χρονικές**. Ενίοτε είναι και **αιτιολογικές**. Δύο είναι **ἀξια παρατήρησης** για να ξεχωρίζουμε ὅτι είναι **αιτιολογικές** : α) ο χρόνος του ρήματος της αιτιολογικής να είναι **ενεστῶτας ἢ παρατατικός**, β) να ακολουθούν μετά από ρήμα **δεοντολογίας** (*προσῆκει, πρέπει, δεῖ, χρή, ἀνάγκη ἐστί, εἰκός ἐστι, κ.λπ.*)

π.χ. ἐπειδὴ ἡ πόλις ἐν τοῖς πολεμικοῖς κινδύνοις ἐπιτρέπεται τῷ στρατηγῷ, μεγάλα τὰ τε ἀγαθὰ κατορθοῦντος αὐτοῦ καὶ τὰ κακὰ διαμαρτάνοντος εἰκός γίνεσθαι (= επειδὴ η κατάσταση της πόλης κατά τον πόλεμο ανατίθεται στον στρατηγό, είναι φυσικό οι επιτυχίες να γίνονται μεγάλες, αν αυτός είναι ικανός, και οι συμφορές ὁμως μεγάλες, αν αυτός διαπράττει λάθη) (αιτιολογική) [Ξενοφῶντος, Ἀπομνημονεύματα 3,1,3]

π.χ. ἐπειδὴ ἐπύθοντο οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν, ἐκέλευον τοὺς Κορινθίους τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ φρουροὺς τε καὶ οἰκῆτορας ἀπάγειν (= ὅταν οι Κερκυραῖοι πληροφορήθηκαν την

προετοιμασία, διέταζαν τους Κορινθίους να μεταφέρουν φρουρούς και άποικους στην Επίδαμνο) (χρονική) [Θουκυδίδου, Α 28]

π.χ. χαλεπὰ τὰ παρόντα, ὅποτε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα (= βρισκόμαστε τώρα σε δύσκολη κατάσταση, επειδή δεν έχουμε πια τέτοιους στρατηγούς) (αιτιολογική) [Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 3,2,2]

π.χ. ὅτε τοίνυν τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ὑμᾶς ἐθέλειν ἀκούειν τῶν βουλομένων συμβουλευεῖν (= επειδή λοιπόν τα πράγματα έτσι έχουν, πρέπει να επιθυμείτε να ακούτε πρόθυμα αυτούς που θέλουν να συμβουλευούν) (αιτιολογική) [Δημοσθένους, Ὀλυνθιακός Α 1]

π.χ. ὀπηνίκα τοίνυν Μειδίας καὶ πεποηκῶς ἅ κατηγορῶ καὶ ὕβρει πεποηκῶς φαίνεται, τούς νόμους ἤδη δεῖ σκοπεῖν, ὧ ἄνδρες δικασταὶ (= επειδή ο Μειδίας φαίνεται ότι έχει πράξει αυτά για τα οποία τόν κατηγορῶ και μάλιστα ότι τά έχει πράξει με αλαζονεία, πρέπει, κύριοι δικαστές, να εξετάσετε τους νόμους) (αιτιολογική) [Δημοσθένους, κατὰ Μειδίου 42].

3^η σημείωση : ἐπεὶ, ὡς σε αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου

Σε αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου, μετά από ισχυρό σημείο στίξης, χωρίς να υπάρχει κύρια πρόταση στην περίοδο, τότε το ἐπεὶ δεν εισάγει αιτιολογική πρόταση, αλλά είναι πλέον παρατακτικός σύνδεσμος και ισοδυναμεί με τον παρατακτικό σύνδεσμο γὰρ. Ενίοτε αυτό συμβαίνει και με το ὡς.

π.χ. ἐπεὶ (=γάρ) καὶ ἐνθάδε καὶ ἄλλοθι γεγόνασιν, καὶ ἔσονται καλοὶ κἀγαθοὶ ταύτην τὴν ἀρετὴν (= γιατί και εδώ και αλλού υπήρξαν και θα υπάρξουν καλοκάγαθοι άνθρωποι όσον αφορά αυτήν την αρετή) [Πλάτωνος, Γοργίας 526a]

π.χ. ὡς (=γάρ) ἅπασι μὲν προσήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν φρόνησιν, μάλιστα δὲ ὑμῖν (= γιατί ταιριάζει όλοι να εκτιμούν και να υπηρετούν την φρόνηση, κυρίως όμως εσείς) [Ισοκράτους, Εὐαγόρας 80].

.....
.....

.....
.....

4. ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

-Εισάγονται : εἰ, ἐάν, ἄν, ἤν.

-**Συντακτικά ισοδύναμα** : υποθετικές μετοχές, αναφορικο-ὑποθετικές προτάσεις και μετοχές, χρονικο-ὑποθετικές προτάσεις και μετοχές, εμπρόθετοι ή γενικώς επιρρηματικοί προσδιορισμοί του τρόπου.

-**Προτάσεις κρίσης κυρίως** : ωστόσο δέχονται άρνηση μή.

-**Εκφέρονται** : οριστική, υποτακτική, ευκτική της απλής σκέψης, επαναληπτική ευκτική.

-**Λειτουργούν** :

- i. επιρρηματικοί προσδιορισμοί της προϋπόθεσης.
- ii. επεξήγηση σε συντακτικά ισοδύναμα.

A. ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

1. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ :

--εί + οριστική (υπόθεση)

--οποιαδήποτε έγκλιση (απόδοση).

π.χ. εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοὶ (=αν υπάρχουν βωμοί, υπάρχουν και θεοί) [*Λουκιανῶ, Ζεὺς Τραγωδός 2, 51*]

π.χ. εἰ ἀποκτενεῖς Ἑκτορα, καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖ (= εἰάν σκοτώσεις τον Ἑκτορα, θα πεθάνεις και εσύ ο ίδιος) [*Πλάτωνος, ἀπολογία Σωκράτους 51 c*].

1^η Σημείωση :

Μία παρατήρηση σε αυτό το είδος είναι αναγκαία. Είναι το μοναδικό είδος υποθετικού λόγου που ισοδυναμεί με αιτία. Δηλαδή, εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοὶ = ἐπεὶ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοὶ, ἢ εἰ ἀποκτενεῖς Ἑκτορα, καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖ = ἐπεὶ ἀποκτενεῖς Ἑκτορα, καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖ.

.....
.....
.....

4. ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ-ΜΕΛΛΟΝ :

--ἄν, ἐάν, ἤν + υποτακτική (υπόθεση)

--ενεστωτική φράση ἢ γνωμικός αόριστος [=συνήθως + ενεστώτας] (απόδοση).

π.χ. ἤν ἐγγύς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν (=αν πλησιάσει ο θάνατος, κανείς δεν θέλει να πεθάνει) [*Εὐριπίδου, Ἄλκηστις 671*]

π.χ. ἄν μὴ κατὰ τὴν γνώμην τι ἐκβῆ, ἐν ὀργῇ ποιείσθε (= αν κάτι δεν πάει σύμφωνα με τους υπολογισμούς σας, συνήθως οργίζεστε) [*Δημοσθένους, Ὀλυνθιακός Α 16*]

π.χ. ἐάν τις τὸν ἥλιον ἀναιδῶς ἐγχειρῆ θεᾶσθαι, τὴν ὄψιν ἀφαιρεῖται (= εἰάν κάποιος με θράσος επιχειρήσει να αντικρύσει

τον ήλιο, χάνει την όρασή του) [Ξενοφώντας, Απομνημονεύματα 4,3,14].

.....
.....
.....

6. ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ :

--εί + επαναληπτική ευκτική [=κάθε φορά που] (υπόθεση)
--οριστική ιστορικού χρόνου (παρατατικού, αορίστου) [+ - αν, το οποίο δεν αποδίδεται] (απόδοση).

π.χ. εἰ τῶν ἐχθρῶν τινα λάβοιεν, ἀπέκτειναν (=κάθε φορά που έπιαναν κάποιον απ' τους εχθρούς, τόν σκότωναν) [Θουκυδίδου, Γ 81]

π.χ. εἰ Ἀγησίλαος ἴδοι τοὺς νέους γυμναζομένους, ἐπήνεσεν ἄν (= κάθε φορά που ο Αγησίλαος έβλεπε τους νέους να γυμνάζονται, τούς επαινούσε) [Ξενοφώντας, Αγησίλαος]

π.χ. Σωκράτης οὐκ ἔπινεν, εἰ μὴ διψῶη (= ο Σωκράτης έπινε νερό, κάθε φορά που διψούσε) [Ξενοφώντας, Απομνημονεύματα 1,3,5].

2^η Σημείωση : Στερεότυπες υποθετικές φράσεις με επιρρηματική σημασία (τρόπου, ποσού, παραβολής) είναι οι εξής :

- εἰ δὲ μὴ = εἰδεμή, αλλιώς, σε διαφορετική περίπτωση
- εἰ μὴ (μετά από άρνηση) = εκτός, παρά μόνο
- εἰ μὴ ἄρα = εκτός αν ίσως
- εἰ μόνον = αρκεί μόνο να
- εἰ τις καὶ ἄλλος = περισσότερο από κάθε άλλον
- εἴπερ ποτέ, εἴπερ ἄλλοτε = περισσότερο από κάθε άλλη φορά
- ὥσπερ εἰ, ὥσπερ ἄν εἰ, ὥσπερεί, οἰονεί, ὡσάν, ὡσεὶ = όπως, σαν.

π.χ. οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά, εἴπερ ποτέ, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο (= οι Λακεδαιμόνιοι έγιναν τότε, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, οκνηρότεροι στα πολεμικά ζητήματα) [Θουκυδίδου, Δ 55]

π.χ. και ἔαν μὲν ἐκὼν πείθηται (εννοείται : καλῶς ἔχει)· εἰ δὲ μή, εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς [= και αν ο νέος υπακούει με τη θέληση του (έχει καλώς)· σε διαφορετική περίπτωση, τὸν φέρνουν στον ἴσιο δρόμο με τις ἀπειλές] [Πλάτωνος, Πρωταγόρας 325d]

π.χ. οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἢ ῥητορικὴ ἡμῖν, εἰ μή εἴ τις ὑπολάβοι ἐπὶ τοῦναντίον (= ἡ ῥητορικὴ τέχνη δεν εἶναι κάτι το χρήσιμο για εμάς, εκτός και αν κανείς την ἀποδεχτεί για ἀντίθετο σκοπὸ) [Πλάτωνος, Γοργίας 480c].

Β. ΛΑΝΘΑΝΟΝΤΕΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

Λανθάνοντες υποθετικοὶ λόγοι ονομάζονται αυτοί, στους οποίους ἡ υπόθεση εἶναι κρυμμένη (ὄχι ἡ ἀπόδοση!).

Μπορούμε να τοὺς ἀντιληφθοῦμε ἀπὸ τον χρόνο ἢ την ἐγκλίση των ρηματικῶν τύπων, οι οποίοι θα λειτουργοῦν ως ἀπόδοση. Δηλαδή, αν για παράδειγμα εντοπίζουμε μέλλοντα ἢ δυνητικὴ ἐγκλίση ἢ προστακτικὴ, ἢ ἐνίστε παρελθοντικὸ χρόνο, τότε πολὺ πιθανόν να ὑπάρχει κάπου κρυμμένη υπόθεση.

Συνήθεις μορφές λανθανόντων υποθετικῶν λόγων εἶναι οι εξής :

1. Υποθετικὴ μετοχή

ἀναλύεται ως εξής :

εἰ + οριστικὴ (αν ἡ ἀπόδοση εἶναι οποιαδήποτε ἐγκλίση ἢ δυνητικὴ οριστικὴ) [πραγματικὸ ἢ μη πραγματικὸ].

εἰ + ευκτικὴ (αν ἡ ἀπόδοση εἶναι δυνητικὴ ευκτικὴ ἢ παρατατικὸς) [απλὴ σκέψη ἢ ἀόριστη ἐπανάληψη στο παρελθόν].

ἔαν/ἄν + υποτακτικὴ (αν ἡ ἀπόδοση εἶναι μελλοντικὴ ἢ ἐνεστωτικὴ φράση) [προσδοκώμενο ἢ ἀόριστη ἐπανάληψη στο παρόν-μέλλον].

.....
.....

6. Δοτική του τρόπου (αφηρημένων ουσιαστικών).

7. Επίρρημα τρόπου.

π.χ. ἄνευ δὲ ὁμόνοιας οὐτ' ἂν πόλις εὖ πολιτευθείη οὐτ' οἶκος καλῶς οἰκηθείη (= αν δεν υπάρχει ομόνοια, ούτε η πόλη ούτε το σπίτι διοικούνται ορθά) (εἰ μὴ ὁμόνοια εἶη...οὐτ' ἂν πολιτευθείη) [*Ξενοφῶντος, Ἀπομνημονεύματα 4,4,16*]

π.χ. καὶ γὰρ ἐκ τούτων εἴσεσθε τίς ἦν ὁ Φιλίππῳ πάντα συναγωνιζόμενος, καὶ τίς ὁ πράττων ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τὸ τῆ πόλει συμφέρον ζητῶν (= γιατί, αν τα εξετάσετε αυτά, θα μάθετε ποιός ήταν ο συνεργός του Φιλίππου στα πάντα και ποιός αυτός που επεδίωκε το συμφέρον της πόλης) (ἂν ταῦτα σκοπήσθε..εἴσεσθε, προσδοκώμενο) [*Δημοσθένους, περὶ τοῦ στεφάνου 25*]

π.χ. ὅλης γὰρ τῆς πόλεως ἐν τοῖς πολεμικοῖς κινδύνοις ἐπιτρεπομένης τῷ στρατηγῷ μεγάλα τὰ τε ἀγαθὰ κατορθούντος αὐτοῦ εἰκὸς (ἔστι) γίνεσθαι (= επειδή ὅλη η πόλη στηρίζεται στον στρατηγό ὅταν γίνεται πόλεμος, πολλά καλά εἶναι φυσικό να συμβαίνουν, αν αυτός ἔχει ἐπιτυχή ἐκβαση) (ἂν οὗτος κατορθοῖ.. εἰκὸς ἔστι γίνεσθαι)

π.χ. καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐφόνευον φειδόμενοι οὐτε πρεσβυτέρας οὐτε νεωτέρας ἡλικίας, ἀλλὰ πάντας ἐξῆς, ὅτῳ ἐντύχοιεν (= και σκότωναν τους ἀνθρώπους, χωρὶς να λυποῦνται τους πρεσβυτέρους ἢ τους νεωτέρους, ἀλλὰ σκότωναν ἀδιαλείπτως τον καθένα που κάθε φορὰ ἐβλεπαν) (εἰ τινι ἐντύχοιεν... ἐφόνευον) [*Θουκυδίδου, Ζ 29*]

π.χ. πάλαι γὰρ ἂν εἵνεκά γε ψηφισμάτων ἐδεδώκει δίκην (= ἀπὸ παλιά θα τιμωροῦταν, αν εφαρμόζονταν τα ψηφίσματα) [*Δημοσθένους, Ὀλυνθιακὸς Γ 14*]

π.χ. ἐπὶ πυρὰς γὰρ ἀλλοτρίας φθάσαντες τοὺς νήσαντας οἱ μὲν ἐπιθέντες τὸν ἑαυτῶν νεκρὸν ὑφήπτον, οἱ δὲ καιόμενου ἄλλου ἄνωθεν ἐπιβαλόντες ὃν φέροιεν ἀπήσαν (= ὅσοι ἔθεταν τον δικό τους νεκρό σε ξένες φωτιές κάθε φορὰ που προλάβαιναν αυτούς που τις ἐβάζαν, ἀναβαν τις φωτιές, και αφού ἔθεταν πάνω ἀπὸ ἄλλον νεκρό που καιγόταν αὐτόν που κάθε φορὰ ἐφερναν, ἐφευγαν) (εἰ φθάσαιεν... ὑφήπτον, εἰ δὲ τινα φέροιεν ἀπήσαν) [*Θουκυδίδου, Β 52*]

π.χ. αἱ γὰρ ἐπιφάνειαι καὶ λαμπρότητες οὐκ ἐκ τῆς ἡσυχίας ἀλλ' ἐκ τῶν ἀγώνων γίνεσθαι φιλοῦσιν (= ἡ διάκριση καὶ το μεγαλείο συνηθίζεται νὰ συμβαίνει, ὄχι ἀν κανεῖς μείνει ἡσυχος, ἀλλὰ ἀν ἀγωνίζεται) (οὐκ ἂν ἡσυχάζῃ ἀλλὰ ἀγωνίζεται, φιλοῦσιν) [Ἰσοκράτους, Ἀρχίδαμος 105]

π.χ. νῦν οὕτως ἔχει· ἀμαχεὶ μὲν ἐνθένδε οὐκ ἔστιν ἀπελθεῖν (=τώρα ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα· γιατί, ἀν δὲν πολεμήσουμε ἐδῶ δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ διαφύγουμε) (εἰ μὴ μαχόμεθα.... οὐκ ἔστιν)

π.χ. ἀλλὰ μὴν ταῦτά γε μὴ αἰσθανομένῳ μὲν ἀβίωτος ἂν εἴη ὁ βίος (= πράγματι, ἀν δὲν μπορέσω νὰ καταλάβω ὅλα αὐτά, δὲν θὰ ἀξίζε νὰ ζῶ τὴν ζωὴ μου) (εἰ μὴ αἰσθανοίμην.... ἂν εἴη) [Ξενοφῶντος, Ἀπομνημονεύματα 4,8,9]

π.χ. Τῷ θεῷ ἄρα τοῦτ' ἔοικεν αὐτῆς, καὶ τις εἰς τοῦτο βλέπων καὶ πᾶν τὸ θεῖον γνούς, θεόν τε καὶ φρόνησιν, οὕτω καὶ ἑαυτὸν ἂν γνοίη μάλιστα (= ἄρα, αὐτὸ τὸ μέρος τῆς ψυχῆς μοιάζει μὲ τὸν Θεό, καὶ κάποιος, ἀν στρέψει τὴν προσοχὴ του σὲ αὐτὸ καὶ γνωρίσει κάθε μέρος τῆς ψυχῆς, δηλαδή τὸν Θεό καὶ τὴν φρόνηση, θὰ μπορέσει νὰ γνωρίσει περισσότερο καὶ τὸν εαυτὸ του) (εἰ βλέποι καὶ γνοίη... ἂν γνοίη) [Πλάτωνος, Ἀλκιβιάδης Α' 133c]

π.χ. τοιοῦτόν τι ἐγὼ διενόηθην, καὶ ἔδρεια μὴ παντάπασι τὴν ψυχὴν τυφλωθείην βλέπων πρὸς τὰ πράγματα τοῖς ὄμμασι καὶ ἐκάστη τῶν αἰσθήσεων ἐπιχειρῶν ἄπτεσθαι αὐτῶν (= κάτι τέτοιο σκέφτηκα ἐγώ, καὶ φοβήθηκα μήπως τυφλωθῶ ολοκληρωτικὰ στὴν ψυχὴ, ἀν στρέψω τὴν προσοχὴ μου πρὸς τὰ αἰσθητὰ ὄντα καὶ ἐπιχειρήσω νὰ τὰ προσεγγίσω μὲ καθεμίᾳ ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων μου) [Πλάτωνος, Φαίδων 99e].

Σημείωση : Ἡ υποτακτικὴ σὲ δευτερεύουσα πρόταση συνήθως λειτουργεῖ ὡς ἀπόδοση υποθετικοῦ λόγου

π.χ. αἰσθανόμενοι δὲ καταβοὴν οὐκ ὀλίγην οὔσαν ἡμῶν παρήλθομεν, ὅπως μὴ ῥαδίως περὶ μεγάλων πραγμάτων τοῖς ξυμμάχοις πειθόμενοι χεῖρον βουλευθήσθε (=ἐπειδὴ καταλαβαίνουμε τὴν γενικὴ κατακραυγὴ ἐκ Πελοποννησίων πρὸς τὰ πρόσωπά μας, ἀνεβήκαμε στὸ βῆμα, γιὰ νὰ μὴ παρασυρθεῖτε τόσο εὐκόλα σὲ κακὲς ἀποφάσεις καὶ μάλιστα

προκειμένου για τόσο σημαντικά ζητήματα, αν υποχωρήσετε στις πιέσεις και αξιώσεις των συμμάχων σας) **[Θουκυδίδου, Α 73]**.

Γ. ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

-Εισάγονται :

i. αναφορικές αντωνυμίες > ὅς (=οποίος, αυτός που), ὅστις (=οποίος, αυτός που), ὅσπερ (=αυτός ακριβώς που), οἷος (=όποιος ποιότητας), ὁποῖος, ὅσος, ὁπόσος, ἡλίκος (=όσος μεγάλος), ὅπηλίκος (=όσο μεγάλος).

ii. αναφορικά επιρρήματα > οὗ (=όπου), ὅπου, ἐνθα (=όπου), ὅθι (=εκεῖ που, όπου), οἷ (=προς τα εκεί που), ὅποι (=προς τα εκεί που), ἐνθα (=προς τα κει που), ὅθεν (=από όπου), ὁπόθεν, ἐνθεν (=απο κει που, απ' όπου), ὡς (=όπως), ὅπως, ὡσπερ (=όπως), ὁπόσον, ὅσῳ, ὅσον (=όσο), ἤ (=όπως ή όπου), ὅπη (=όπως ή όπου).

ΕΙΔΗ ΑΝΑΦΟΡΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ :

1. ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ – ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ

-**Εκφέρονται** : οριστική, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική, ευκτική πλαγίου λόγου (όχι σύνηθες), ευκτική από έλξη άλλης ευκτικής, υποτακτική, προστακτική.

-**Προτάσεις κρίσεως και επιθυμίας** : άρνηση οὐ και μή.

Α. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΕΣ

Προσδιορίζουν έναν **όρο αναφοράς** [ουσιαστικό, αντωνυμία, επίθετο] που υπάρχει στην κύρια πρόταση. Η αναφορική αντωνυμία έχει **ίδιο γένος-αριθμό με τον όρο αναφοράς**, αλλά **διαφορετική πτώση**, καθώς αυτή ρυθμίζεται από τις συντακτικές ανάγκες της αναφορικής πρότασης (αν τυχαίνει η πτώση τους να είναι ίδια, αυτό είναι κάτι τυχαίο).

π.χ. ταῦτά ἐστι ψυχὴ καὶ σῶμα, ἃ χωρὶς γυμναστικῆς καὶ παιδείας οὐκ ἂν ποτὲ γένοιτο ἄξια λόγου (= η ψυχή και το σώμα είναι αυτά, τα οποία χωρίς γύμναση και παιδεία δεν θα μπορούσαν ποτέ να γίνουν άξια λόγου) (αναφορική προσδιοριστική στο ταῦτά) [Πλάτωνος, Νόμοι 743d]

π.χ. ὁ ἄνθρωπος, ὃν εἶδες, ἀγαθός ἐστι (= ο άνθρωπος που είδες είναι καλός) (αναφορική προσδιοριστική στο ὁ ἄνθρωπος)

π.χ. μακάριος ἄνθρωπος ὃς εὖρε σοφίαν καὶ θνητός ὃς εἶδε φρόνησιν (= ευτυχής άνθρωπος είναι αυτός που βρήκε την σοφία και -ευτυχής-ο θνητός που γνώρισε την φρόνηση) (αναφορική προσδιοριστική στο θνητός) [Παλαιὰ Διαθήκη, Παροιμίαι 3,12]

π.χ. Κύρον μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησεν (= έστειλε να φωνάξουν τον Κύρο από την επαρχία, της οποίας τόν είχε διορίσει σατράπη) (αναφορική προσδιοριστική στο τῆς ἀρχῆς) [Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 1,1,2]

π.χ. οἱ ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὐ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδὸν (= οι οδηγοί, τους οποίους έχουμε, αρνούνται ότι υπάρχει άλλος δρόμος) (αναφορική προσδιοριστική στο οἱ ἡγεμόνες) [Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 4,1,5]

π.χ. οὐκ οὖν ἄξιον τοῖς τῶν κατηγορῶν λόγοις πιστεῦσαι μᾶλλον ἢ τοῖς ἔργοις, ἃ ἐπράχθη ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ, καὶ τῷ χρόνῳ, ὃν ὑμεῖς σαφέστατον ἔλεγχον τοῦ ἀληθοῦς νομίσατε (= επομένως δεν είναι άξιο να δείξετε εμπιστοσύνη περισσότερο στους λόγους των κατηγορών από ό,τι στα γεγονότα, που λάβαιναν χώρα, και στον χρόνο που εσείς κρίνατε ως τον πιο ασφαλή έλεγχο της αλήθειας) (η πρώτη αναφορική προσδιοριστική στο τοῖς ἔργοις, η δεύτερη αναφορική προσδιοριστική στο χρόνῳ) [Λυσίου, ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφάνους χρημάτων 61]

π.χ. καὶ ᾠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀδὰμ (= και έφτιαξε ο Θεός την πλευρά, την οποία πήρε από τον Αδάμ, διαμορφώντάς την σε γυναίκα και την οδήγησε δίπλα στον Αδάμ) [Γένεσις, 2, 22].

Σημείωση :

Προσθετικές αναφορικές προτάσεις > είναι αυτές που υπάρχουν στις προσδιοριστικές, ωστόσο δεν προσδιορίζουν ένα

συγκεκριμένο όρο αναφοράς, αλλά ένα νόημα που προηγείται. Εισάγονται πάντα με αναφορική αντωνυμία ουδετέρου γένους ενικού αριθμού [ό, όπερ].

π.χ. ἐστάθη ἔχων τὴν ἀσπίδα, ὃ δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις τῶν Λακεδαιμονίων (= στάθηκε κρατώντας την ασπίδα, πράγμα που φαίνεται να είναι ντροπή για τους γενναίους των Λακεδαιμονίων) (αναφορική προσθετική στο νόημα της κύριας) [*Ξενοφώντος, Ἑλληνικά 3,1,9*]

π.χ. εὐχομαι γὰρ τῇ Ἀθηνᾶ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς καὶ τοῖς ἥρωσι τοῖς κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἰδρυμένοις ἐμὲ μὲν ἄξιον ἐν τῇ τήμερον ἡμέρᾳ τῶν Λεωκράτους ἀδικημάτων κατήγορον ποιῆσαι, ὃ καὶ τῷ δήμῳ καὶ τῇ πόλει συμφέρει (= εὐχομαι, δηλαδή, στην πολιούχο της πόλης Αθηνά και στους υπόλοιπους θεούς και στους εγχώριους ήρωες που προς τιμή τους έχουν στηθεί αγάλματα τόσο στο άστυ (Αθήνα) όσο και στην ύπαιθρο της Αττικής να με καταστήσουν ἄξιο κατήγορο σήμερα κατὰ των ἀδικημάτων του Λεωκράτη, πράγμα ωφέλιμο και συμφέρον και για το λαό και τη πόλη (αναφορική προσθετική στο νόημα του απαρεμφάτου ποιῆσαι) [*Λυκούργου, κατὰ Λεωκράτους 1-2*]

π.χ. καὶ ἅμα ἢ τῆς Ἑλλάδος τῶν ἐκεῖ προσγενομένων πάσης τῷ εἰκότι ἄρξομεν, ἢ κακώσομεν γε Συρακοσίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ξύμμαχοι ὠφελησόμεθα (= εξάλλου ή θα κυριαρχήσουμε ολόκληρης της Ελλάδος κατὰ πάσα πιθανότητα, αν προστεθούν οι εκεί περιοχές στην ηγεμονία μας, ή θα βλάψουμε τους Συρακοσίους, πράγμα από το οποίο θα ωφεληθούμε και εμεῖς οι ίδιοι και οι εκεί σύμμαχοί μας) [*Θουκυδίδου, ΣΤ 18*].

.....
.....

-**Εκφέρονται:** οριστική, δυνητική οριστική ή δυνητική ευκτική, υποτακτική, σπανίως με ευκτική.

-**Προτάσεις κρίσεως και επιθυμίας:** άρνηση οὐ και μή.

π.χ. ὅπως γινώσκετε, οὕτω καὶ ποιεῖτε (= ὅπως ξέρετε, έτσι και να ενεργείτε) (παραβολική τρόπου) [Ξενοφώντος, Κύρου Παιδεία 5,1,23]

π.χ. δόξεις καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἷά περ ἂν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῆς (= θα αποδειχθεί ότι και εσύ ο ίδιος κάνεις τέτοια πράγματα, τα οποία όταν τά κάνουν άλλοι τούς βοηθάς) (παραβολική ποιού) [Ισοκράτους, πρὸς Δημόνικον 37]

π.χ. ἐνόμιζεν, ὅσῳ μὲν θᾶπτον ἔλθοι, τοσοῦτῳ ἀπαρασκευαστοτέρῳ βασιλεῖ μαχεῖσθαι (= θεωρούσε ότι, όσο πιο γρήγορα έρθει, τόσο πιο απροετοίμαστο θα βρει τον βασιλιά και θα μπορέσει να τόν πολεμήσει) (παραβολική ποσού) [Ξενοφώντος, Κύρου Ανάβασις 1,5.9]

π.χ. ἂν οὖν, ἢ ἑκατέροις μάλιστα συνοίσει ταύτη καὶ τὰς συνθήκας ποιησώμεθα, οὕτω κατὰ το εἶκὸς μάλιστα συμμένοιμεν ἂν (= αν λοιπόν συνάψουμε τις συνθήκες έτσι όπως θα συμφέρει την κάθε μία από τις δύο παρατάξεις περισσότερο, τόσο πιο εύλογο είναι να μείνουμε πιστοι σε αυτές) (παραβολική τρόπου) [Ξενοφώντος, Ἑλληνικά 7,1,2]

π.χ. ὅσον αἰ κατὰ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἀπομαραίνονται, τοσοῦτον αὖξονται αἰ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμίαι (= όσο νεκρώνονται οι σωματικές ηδονές, τόσο αυξάνονται οι επιθυμίες για συζητήσεις) (παραβολική ποσού) [Πλάτωνος, Πολιτεία 328d]

π.χ. «Ἡμεῖς μὲν γάρ», ἔφασαν, «ὕμῖν, ὦ ἄνδρες, ὅπως ἂν ὑμεῖς παραγγέλλητε (οὕτως) συστρατευόμεθα καὶ ἐπόμεθα (ἐκεῖ) ὅποι ἂν ἡγήσθε (= Εμεῖς μεν, είπαν, άνδρες, σας συνοδεύουμε στις εκστρατείες σας όπως εσεῖς μάς ορίζετε, και σας ακολουθούμε όπου μας οδηγείτε) (παραβολική τρόπου και τόπου) [Ξενοφώντος, Ἑλληνικά 4,6,2].

.....
.....
.....

4. ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΕΛΞΗ

.....
.....

B. ΝΟΘΗ ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΕΛΞΗ

Η δεύτερη περίπτωση αναφορικής έλξης είναι όταν η αναφορική αντωνυμία, ενώ έπρεπε να μπει σε πτώση αιτιατική, μπαίνει σε γενική ή δοτική ενικού ή πληθυντικού αριθμού καθώς έλκεται από την πτώση κάποιας δεικτικής αντωνυμίας στην κύρια πρόταση. Ωστόσο, μετά την έλξη, η δεικτική αντωνυμία παραλείπεται και την συντακτική της λειτουργία λαμβάνει η αναφορική.

Σε τέτοιες περιπτώσεις κάνουμε τα εξής βήματα :

1. νοούμε την δεικτική αντωνυμία οὗτος-αὐτή-τοῦτο και την θέτουμε στην πτώση της αναφορικής αντωνυμίας.

2. Μετά, την αναφορική αντωνυμία τήν θέτουμε σε αιτιατική πτώση, διατηρώντας το γένος και τον αριθμό της.

Γί αυτό και οι αναφορικές σε αυτήν την περίπτωση είναι αυτόνομες.

π.χ. ἐγίνοντο γάρ αιεὶ λόγοι τοῖς τε Ἀθηναίοις και Λακεδαιμονίοις περὶ ὧν εἶχον ἀλλήλων <<< ἐγίνοντο γάρ αιεὶ λόγοι τοῖς τε Ἀθηναίοις και Λακεδαιμονίοις περὶ τούτων ἃ εἶχον ἀλλήλων (= γιατί γινόντουσαν διαρκώς διαπραγματεύσεις μεταξύ των Αθηναίων και των Λακεδαιμονίων, για τις κτήσεις που είχε ο ένας του άλλου) [Θουκυδίδου, Ε 39]

π.χ. κακῶς ἦρχες ὧν ἐκτήσω <<< κακῶς ἦρχες τούτων ἃ ἐκτήσω (= διαχειρίστηκες λάθος αυτά που απέκτησες) [Εὐριπίδου, Ἰφιγένεια ἐν Αὐλίδι 383-384]

π.χ. ἀπίασι μαθόντες ὅτι δίκην δώσουσιν ὧν ἂν ἐξαμάρτωσιν <<< ἀπίασι μαθόντες ὅτι δίκην δώσουσιν τούτων ἃ ἂν ἐξαμάρτωσιν (= θα αποχωρήσουν, αν μάθουν ότι θα τιμωρηθούν για όσα αδικήματα διέπραξαν) [Λυσίου, κατὰ Ἐρατοσθένους 35]

π.χ. φείδου μηδὲν ὧνπερ ἐννοεῖς <<< φείδου μηδὲν τούτων ἃπερ ἐννοεῖς (= μη δείξεις φείδώ σε τίποτα από όσα σκέφτεσαι) [Σοφοκλέους, Αἴας 115]

π.χ. τούτων δὲ πρᾶχθέντων, τούναντίον ἐγεγένητο οὗ πάντες ἄνθρωποι ἐνόμισαν ἔσσεσθαι <<< τούτων δὲ πρᾶχθέντων,

τὸναντίον ἐγεγένητο τούτου ὃ πάντες ἄνθρωποι ἐνόμισαν
ἔσεσθαι (= αφού πραγματοποιήθηκαν αυτά, έγινε το αντίθετο
ακριβώς από αυτό που πίστευαν ὅλοι οι ἄνθρωποι ὅτι θα γίνει)
[Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 7,5,26].

.....
.....
.....
.....

16 . ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -ΤΕΟΣ

Είναι επίθετα β' κλίσης, **παθητικής σημασίας** και δηλώνουν πως κάποιος ή κάτι πρέπει να πάθει αυτό που σημαίνει το ρήμα.
π.χ. **διδασκτέα ύλη** = η ύλη που πρέπει να διδαχτεί,
μετεξεταστέος = αυτός που πρέπει να εξεταστεί ξανά, **τιμητέος**
ὁ ἀνὴρ = ο ἄνδρας που πρέπει να τιμηθεί.

Τα ρηματικά επίθετα σε-τέος συντάσσονται κατά δύο τρόπους και, ως εκ τούτου, αναλύονται και με δύο τρόπους :

.....
.....

Β. ΑΠΡΟΣΩΠΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

Έχουμε αυτού του είδους την σύνταξη, όταν **δεν υπάρχει ονομαστική** στην πρόταση. Το **ρηματικό επίθετο βρίσκεται σε ουδέτερο γένος ενικού αριθμού ή σπάνια πληθυντικού (-τέον, -τέα)** και συνοδεύεται από το ρήμα **ἐστί**, το οποίο αν δεν υπάρχει εννοείται.

Επίσης, μέσα στην πρόταση μπορεί να υπάρχει ή να εννοείται **μία δοτική του ποιητικού αιτίου/ενεργούντος προσώπου**.

Επίσης, μπορεί να δέχεται **αντικείμενο** το ρηματικό επίθετο.

.....
.....
.....
.....

18. ΣΗΜΑΣΙΑ ΕΓΚΛΙΣΕΩΝ

Α. ΟΡΙΣΤΙΚΗ : Υπάρχουν δύο είδη οριστικής.

1. Απλή οριστική : Εκφράζει πάντα κάτι **το πραγματικό και βέβαιο**, και βρίσκεται στις **κύριες προτάσεις κρίσεως** και σε **δευτερεύουσες προτάσεις κρίσεως**. Δέχεται άρνηση ού.

π.χ. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς (=έμειναν εκεί τρεις ημέρες) [*Ξενοφώντος, Κύρου Ανάβασις 3,4,31*]

π.χ. λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὑβριστῆς εἶμι (λέει ο κατήγορος πως είμαι αλαζόνας) [*Λυσίου, ὑπὲρ ἀδυνάτου 15*].

2. Δυνητική οριστική : Είναι η **οριστική ιστορικών χρόνων** (πρτ., αορίστου, υπερσ.) + **το δυνητικό μόριο ἄν**. Δηλώνει το αντίθετο του πραγματικού. Βρίσκεται σε **κύριες προτάσεις κρίσεως**, αλλά και σε **δευτερεύουσες προτάσεις κρίσεως** (ειδικές, πλάγιες, αιτιολογικές, χρονικές, αναφορικές, συμπερασματικές). Δέχεται άρνηση ού. Μεταφράζεται με το «**θα + παρατατικό**».

π.χ. ἐκινδύνευσαν ἄν καί τό στρατόπεδον ἐλεῖν σὺν τῷ χαρακώματι (= θα ριψοκινδύνευαν να κυριεύσουν το στρατόπεδο μαζί με το χαρακώμα) [*Ξενοφώντος, Ἑλληνικά 6,2,23*]

π.χ. εἰ ἦσαν ἄνδρες ἀγαθοί, οὐκ ἄν ποτε ταῦτα ἔπασχον (= αν ήταν άνδρες σάφρονες, δεν θα πάθαιναν ποτέ αυτά) [*Πλάτωνος, Γοργίας 516e*].

.....
.....

Γ. ΕΥΚΤΙΚΗ : Διακρίνεται σε πέντε είδη.

1. Ευχետική ευκτική : Εκφράζει **ευχή**. Βρίσκεται σε **κύριες προτάσεις επιθυμίας** και δέχεται **άρνηση μή**. Μπορεί να συνοδεύεται από τα μόρια **εἴθε, εἰ γάρ**.

π.χ. εὕρομι τὸν λαγῶν· ἱκανός μοί ἐστιν ἐν τῷ παρόντι οὗτος (= μακάρι να βρω τον λαγό· μου είναι αρκετός αυτός τώρα) [*Ἀναγνωστικὸν Ζούκη, 38*]

π.χ. εἶθε σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν γένοιο (= μακάρι εσύ, αν είσαι τέτοιος, να γίνεις φίλος μας) [*Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 4,1,38*].

2. Δυνητική ευκτική (πλην μέλλοντα) : Βρίσκεται σε κύριες προτάσεις κρίσεως, αλλά και σε δευτερεύουσες προτάσεις κρίσεως (ειδικές, πλάγιες, αιτιολογικές, χρονικές, αναφορικές, συμπερασματικές). Δέχεται άρνηση οὐ. Δηλώνει κάτι **το δυνατό να γίνει στο παρόν και στο μέλλον**. Στα ν.ε. μεταφράζεται με «**θα + παρατατικό ή θα μπορούσα να + ρήμα**».

π.χ. εὖ γάρ ἴστε ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἂνθ' ὢν ἔχω πάντων (= ξέρετε καλά ότι θα προτιμούσα την ελευθερία αντί όλων αυτών που έχω) [*Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάβασις 1,7,3*]

π.χ. τοὺς αἰσχροῦς πλουτοῦντας οὐποτε ἂν εὐδαιμονίσαιμι (= ποτέ δεν θα καλοτύχιζα αυτούς που πλουτίζουν με αισχρό τρόπο)

π.χ. εἴ ποτε πάλιν ἔλθοι τῇ Ἑλλάδι κίνδυνος ὑπὸ βαρβάρων, τίσιν ἂν μᾶλλον πιστεύσαιτε ἢ τοῖς Λακεδαιμονίοις; (= αν κάποια στιγμή προκύψει πάλι στην Ελλάδα ο βαρβαρικός κίνδυνος, ποιον θα εμπιστευόσασταν περισσότερο εκτός από τους Λακεδαιμονίους;) [*Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά*].

.....
.....
.....
.....

20. ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΟΜΗ ΕΝΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Α. ΔΟΜΗ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΑΡΤΩΜΕΝΕΣ

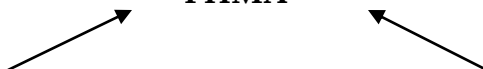
Ειδική πρόταση
Πλάγια ερωτηματική
Ενδοιαστική πρόταση
Αναφορική αυτόνομη.

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΕΣ

Αιτιολογική πρόταση
Τελική πρόταση
Συμπερασματική πρόταση
Υποθετική πρόταση
Χρονική πρόταση
Εναντιωματική πρόταση
Παραχωρητική πρόταση
Αναφορική αιτιολογική πρόταση
Αναφορική τελική πρόταση
Αναφορική συμπερασματική πρόταση
Αναφορική υποθετική πρόταση
Αναφορική παραβολική τρόπον
Αναφορική παραβολική ποσού
Αναφορική παραβολική τόπον
Αναφορική παραβολική ποιού.

Β. ΔΟΜΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

ΡΗΜΑ

ΚΥΡΙΟΙ ΟΡΟΙ

Υποκείμενο.

Αντικείμενο :

Σε αιτιατική (απλό, σύστοιχο, κατά πρόληψη)

Σε γενική

Σε δοτική.

Αντικείμενα :

Σε αιτιατική + αιτιατική

Σε αιτιατική + γενική

Σε αιτιατική + δοτική

Σε γενική + δοτική.

Κατηγορούμενο :

Απλό

Προληπτικό

Επιρρηματικό

Γενική κατηγορηματική.

Κατηγορηματική μετοχή :

Στο υποκείμενο

Στο αντικείμενο.

Αναρθρο απαρέμφατο :

Τελικό απαρέμφατο

Ειδικό απαρέμφατο.

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΕΣ ΟΡΟΙ

1. ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

Ομοιόπτωτοι :

Επιθετικός προσδιορισμός

Κατηγορηματικός προσδιορισμός,

Παράθεση,

Επεξήγηση.

Ετερόπτωτοι :

Γενική κτητική

Γενική διαιρετική

Γενική αξίας

Γενική δημιουργού

Γενική ύλης/περιεχομένου

Γενική αιτίας

Γενική συγκριτική

Γενική Αντικειμενική

Γενική Υποκειμενική.

Δοτική αντικειμενική

Δοτική αναφοράς.

Αιτιατική αναφοράς.

2. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

Επιρρήματα :

Τόπου

Χρόνου

Τρόπου

Ποσού.

Πλάγιες πτώσεις ως επιρρήματα :

Γενική τόπου
Γενική χρόνου
Γενική αξίας
Γενική αιτίας-ποινήs
Γενική αφετηρίας-χωρισμού
Γενική αναφοράs
Γενική σκοπού.

Δοτική τόπου
Δοτική τρόπου-μέσου-οργάνου
Δοτική χρόνου
Δοτική αιτίας
Δοτική μέτρου-διαφοράs
Δοτική αναφοράs
Δοτική συνοδείας.

Αιτιατική τόπου (τοπικής έκτασης)
Αιτιατική χρόνου
Αιτιατική αιτίας
Αιτιατική σκοπού
Αιτιατική αναφοράs
Αιτιατική τρόπου.

Επιρρηματικές μετοχές :

Τροπική μετοχή
Αιτιολογική μετοχή
Τελική μετοχή
Υποθετική μετοχή
Χρονική μετοχή
Εναντιωματική μετοχή
Παραχωρητική μετοχη.

Επιρρηματικά Απαρέμφρατα :

Απαρέμφατο αναφοράs
Απαρέμφατο σκοπού.

Επιρρηματικό Απαρέμφατο :

Τρόπου
Σειράs
Χρόνου
Τόπου
Σκοπού.

	<i>Δοτική προσωπική :</i> Κτητική Χαριστική-Αντιχαριστική Ηθική Κρίνοντος προσώπου Ενεργούντος προσώπου.
--	---

1^η Σημείωση :

Οι δευτερευούσες ονοματικές προτάσεις και το άναρθρο απαρέμφατο μπορεί να έχουν θέση υποκειμένου, αντικειμένου (αντί αιτιατική πράγματος) και επεξήγησης.

2^η Σημείωση :

Κάθε όρος μπορεί να έχει περισσότερο από έναν συντακτικό ρόλο.

ΤΕΛΟΣ